

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İKTİSAT FAKÜLTESİ
MEZUNLARI CEMİYETİ
AYLIK YAYIN ORGANI

İKTİSAT DERGİSİ

E K İ M 1966

SAYI 28

CİLT - 5

250 KURUŞ

Dikkat !..

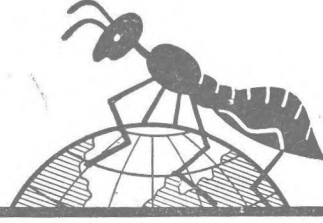
Daha evvel başka yerde basılan yazılara ücret ödenmez

Yazılardaki fikirler yazarlarına aittir. Cemiyeti ve dergiyi sorumlu kılmaz.

Gönderilen yazılar basılsın veya basılmasın iade edilmez.

REKLÂM TARİFESİ

Arka Kapak	750 Lira
Ön İç Kapak	500 Lira
Arka İç Kapak	500 Lira
İç Sahifeler	400 Lira

İKTİSAT DERGİSİ

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İKTİSAT FAKÜLTESİ
MEZUNLARI CEMİYETİ YAYIN ORGANIDIR

İktisaden zayıf bir millet fakrû sefaletten kurtulmaz; Kuvvetli bir medeniyete, refah ve saadete kavuşamaz; İçtimai ve Siyasi felâketlerden yakasını kurtaramaz.
K. ATATÜRK

C İ L T : V

S A Y I : 28

E K İ M 1 9 6 6

Fiatı : 2.5 TL.

Yıllık: 30-6 Aylık: 15 TL.

Sahibi : Cemiyet Adına OKTAY EMED

Yazı İşleri Müdürü : NİHAT BATUR

İdare Müdürü : FARUK ÇEHRELİ

İdare Yeri : Tünel Galip Dede Cad. No. 48/1

Basıldığı yer : YENİLİK BASIMEVİ

YAZI HEYETİ :

İstanbul

Fazlı AYVERDİ
Nihat BATUR
Solmaz BURAL
Faruk ÇEHRELİ
Alpay ERDOĞAN
Zeki ERGİNSU
Şemsettin GÜLER
Atalay ŞAHİNOĞLU
Rıdvan YÜKSELEN

Ankara

İmren AYKUT
Oktay EMED
Hamdi MEHTER
Fahrettin TUNÇÖZ
Meliha TURKAN

İÇİNDEKİLER

- 2 Derginin Sesi ***
4 Devletçilik ve Özel Sektör
Monopolleri Faruk ÇEHRELİ
6 Ayn Ekonomik Olayları Nihat BATUR
Faruk ÇEHRELİ
13 Doğan Güneş Ülkesi Yüksel ŞAMİLOĞLU
19 Cemiyet Nizamnamesi
33 İdare ve Rüşvet Orhan BULDAÇ
35 Az Gelişmiş Ülkelerin Müsterek
«Alın Yazıları» Eyüp KARADAYI
38 Sağ-Sol Meselesi Suha AKSOY
40 Amerikan Bankacılığı Yalçın ÖLÇER
43 Müesseselerimizi Tanıyalım Gültekin DEMİR

Derginin Sesi !..

Cemal Gürsel Vefat Etti

Ölümü yurttan olduğu kadar dış ülkelerde de büyük teessür yaratan Eski Cumhurbaşkanı, Tabii Senatör, Değerli asker Cemal Gürsel paşa Türkiyenin Demokratik düzeninin muhafazası ve gelişmesi uğrunda büyük hizmetleri ile daima yaşayacaktır. Ruhu şad olsun!...

Aşağıdaki satırlarda Cemiyetimiz Ankara Şubesi Başkanı Orhan Buldaç'ın büyük elemimize tercüman olan yazılarını Dergimizin Sesi olarak sunuyoruz.

Saygılarımızla
İKTİSAT DERGİSİ

Ardından

«BANA İNANINIZ, BANA GÜVENİ - NİZ»

O'nu 27 Mayıs öncesi bütün birlikle re gönderdiği «Veda Mesajı» ile tanımış - tık. Mesajında, erinden ve yüksek rutbe - li subayına kadar bütün ordu mensup - larından «Üniformalarının» haysiyetini korumalarını istiyor, politikadan uzak kalmalarını sâlik veriyordu. Buhranlı günlerde izinli olmayı askerlik anlayışı ve karakterine daha uygun bulmuş. Karşıya - ka'daki sade ve gösterişsiz evine çekilmiş - ti.

27 Mayıs öncesi olayları büyük bir hızla gelişirken Cemal Paşa'nın mesajı

çoğaltılarak, bir umut ışığı olarak elden ele dolaşıyordu. Cemiyetçi bir üniversite - li genç olarak Cemal Gürsel adından çok şeyler bekliyorduk. 27 Mayıs Büyük Dev - rimi ile beraber Gürsel adı Demokrasinin, ATATÜRKÇÜLÜĞÜN ve Geleceğin temi - natı oldu.

O, Halka ilk söylevinde «Demokratik rejime olan inancını kesin olarak belirt - yor» ve «ASLA DİKTATÖR OLMAK HE - VESİNDE DEĞİLİM» diyordu. Yurt so - runlarının ancak bu rejimle çözümlenebi - leceğine inanan Cemal Paşa, her şeyden önce bütün koşulları ile Demokratik rej - min yerleştirilmesini, askerî idarenin ge -

gici olmasını öneriyor ve bunları kendisine inanan idealist silâh ve fikir arkadaşları ile beraber savunuyordu. Gene bu söylevinde Cemal Paşa Ulusuna «BANA İNANINIZ - BANA GÜVENİNİZ» diyordu. Bu sözler, kudretli bir insanın asil ve temiz karakterinin en güzel örnekleri idi. Cemal Paşa hayatının sonuna kadar sözü nün «ERİ» olarak kaldı.

Ulusuna verdiği sözlerin tehlikeye düştüğünü hissettiği an en sevdiği dava arkadaşlarından 14. nü, sıhhati pahasına, komiteden uzaklaştırmakta tereddüt etmedi. O, doğru bellediği yolda büyük bir azim ve kararlı yürüyordu. Ciddi sıhhat problemlerinin hep bu tasfiye hareketinden sonra ortaya çıktığı bilinen bir gerçektir. Bu durum, Gürsel'in insancıl yönünü ve fikir kararlılığını göstermesi bakımından çok önemlidir.

«TARAFSIZ OLACAĞIM»

Millî Birlik Komitesinin «Demokratik Rejimi Kurma Andı», Kurucu Meclis, yurt sorunlarının gerçekçi bir açıdan ve yurt çıkarlarına uygun olarak hürriyet içinde münakaşa edildiği mutlu günler hep Cemal Paşa ile beraber yaşandı.

Kurucu Meclisin hazırladığı güc'ü ve ilerici bir Anayasa, Genel seçimler ve Cemal Paşa'nın Cumhurbaşkanlığı...

T.B.M.M. Kürsüsünden, Üyelere ve Pütün Ulusa seslenişi hala kulaklarımızı çınlatıyor :

«Tarafsız Olacağım»

İşte, beklenen, özlenen ve Cemal Paşa'ya yakışan tutum. Cumhurbaşkanlığı tarafsız ve gerçekçi oldu. Tahriklere kapılmadı. Birinci Koalisyon onun eseri ol-

du. O, herhangi bir Siyasal partinin ne ya kınında, ne de uzağındaydı. Yalnız çok sevgili Halkının yanında, onların dertleri ile beraberdi.

«ÇOK ÇALIŞINIZ»

Sosyal Adalet, İşçi Hakları, Sanayileşme, Eğitim, Merkezi Hükümetin Reorganizasyonu, Toprak Reformu, Orduyu daha tesirli hale getirme, Bölgeler arası Denge ve Hızlı Kalkınma Sorunları, 27 Mayısla beraber Cemal Paşa'nın şahsında en kararlı ve içten savunusunu bulmuştu. Köylünün sorunlarına büyük ilgi gösterir ve cehaleti kalkınmamız için, engel sayar, her fırsatta özellikle Gençlere «Çalışınız, Çok Çalışınız» derdi.

Gençler, O'nun emirlerine uygun olarak «Çalışacaktır» bundan şüphe etmemek gerekir.

ÖLÜMÜ

Uzun süren elim bir hastalıktan sonra 14 Eylül sabahı aramızdan ebediyen ayrıldı.

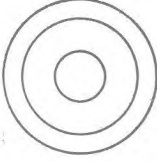
Cenaze Töreni Halkın içindeki Cemal Paşa sevgisini aksettirmesi yönünden çok ilginç ve Muhteşem oldu.

O'nun ölüm tarih üzerinde bir takım spekülasyonlara girişen sahte ahiret habercileri ve İlâhî tesadüfçüler bu cezane töreni ile kahroldular. Halkın cevabı çok kesin olmuştu. Halk, 27 Mayıs ve O'nun Büyük Önderi asil ve mert insan Cemal Gürseli sevmiş ve tutmuştur.

Şimdi, ebedi istirahatgâhında rahat uyuyabilir.

Eseri, fikirleri ve hatırası ebediyen yaşayacaktır.

Ekonomik Durum

Devletçilik ve özel sektör Monopolleri

Yazan: Faruk ÇEHRELİ

Devletçiliğin belli başlı özelliklerinden biri; devletin lüzumu halinde Özel Sektör sahasına müdahale ederek devletçe ön görülen hedefleri millî ekonomiyi sevk etmek, ekonomik ve sosyal gayelerin tahakkuku için tedbirler ittihaz etmesidir. Devlet bu meyanda özel sektörün tam rekabet ve tam kapasite ile çalışmasını temin etmek için müdahalelerde bulunur. Devlet serbest ekonominin şartları ortadan kalktığı için ekonomik olmayan sebeplerden meydana gelen anti sosyal sonuçlar doğuran monopollerin de meydana çıkmasına mani olur. Serbest ekonominin şartları mevcut olmadığı için devletçilikte meydana gelen monopoller ekonomik gelişmenin neticesi olan ve rekabetin doğurduğu, ilk neticeleri ile müstehtak bakımından en uygun fiyatları ortaya koyan işletmeler olmayıp, mevzuatın yetersizliğinden, mevzuatın bir kısmının serbest ekonomik şartlar düşünülerek hazırlanmış olmasından doğar. Devletçilikte meydana gelen monopoller serbest rekabet sisteminde meydana gelenlerin aksine bir seleksiyona dayanmadıkları için doğdukları an monopol fiyatlarını tatbik etmişlerdir.

Memleketimizde önce stabilizasyon gayesi ile ihdas edilen, sonraları plânli ekonominin şartı olarak düşünülen kotalar yolu ile dış ticaretimiz düzenlenmek istenmiş, daima pasif bakiye veren tediye blâncomuz nizam altına alınmaya çalışılmıştır. 1958 yılında ihdas edilen ilk kota, 5/Temmuz/1966 tarihinde 17. kota ilân edilmiştir. Milletler arası ticarî münasebetlerimizden umumi kota ile nizamlanamayan demirperde gerisi ülkelerle, prensiblerini her altı ayda bir ilân edilen dış ticaret rejimimizden alan, anlaşmalar yapılmaktadır. Dış ticaret rejimimizde monopollerin önlenmesi bakımından esas prensibler vaz edilmiş olup kotaların ALENİLİK ve UMUMİLİK prensiblerine riayet edilerek hazırlanacağı FERT ve ZÜMRE menfaatlerine hizmet etmeyeceği belirtilmiştir.

Tatbikatta gittikçe artan bir hızla, rekabetin doğurmadığı, mevzuatın boşluklarından istifade edilerek bir çok monopollerin meydana geldiğini umumilik ve aleniyet esasına göre hazırlanan kotaların bir kaç firma arasında bölüşüldüğünü görmekteyiz. En belli başlısı tediye blâncomuzun pasif bakiye vermesi, dö-

viz imkânlarımızın mahdud oluşu olan ve bir çok ekonomi politik sebebler yüzünden, kotalara konan emtia için, en çok karşıladığı ihtiyaç kadar, ekseriya rüz'i miktarda tahsisler konabilmektedir. Bunun ifade ettiği anlam şudur: Bu kota yolu ile gelen emtia bir firmanın inhisarında kaldığı müddetçe bu firma monopol fiyatını uygular.

Dış ticaretimizin son zamanlarda sakıncalı bir yol takib ederek demirperde gerisi memleketlere yöneldiğini görmekteyiz. Bu ülkelerle ticaretimiz esası bir nevi kısırlık olan münferid anlaşmalarla düzenlenmekte ve takasın doğurduğu mahzurları en belig şekilde göstermeye başlamış bulunmaktadır. Monopollerin doğmasında dış ticaretimizde beliren bu değişikliğin büyük rolü olduğu işaret etmek isterim. Adetleri mahdud olan bu memleketlerde (Polonya, Macaristan, Bulgaristan, Çekoslovakya, Rusya, Doğu Almanya, İsrail, Mısır, Yugoslavya, Haşimi Ürdün Kırallığı) aranılan her malı bulmak mümkün olmadığı gibi, çoğunun dış ticareti devletleştirilmiş olduğundan karşımızda aynı emtianın ithalat için birkaç firma bulmak mümkün değildir. Türkiye'deki bir firma bir emtia için anlaşmalı memlekette bulunan tek firma ile mukavele yaptımı mesele bitmekte ve bu malın tek satıcısı haline gelerek monopol fiyatını uygulamaya başlamaktadır. Dış ticaret rejimimize hakim monopolu önleyici prensiplere rağmen hergün bu mono-

pellere bir yenisi ilâve edilmekte ve bu malın fiyatında yüzde yüze varan bir artma görülmektedir. Ticaret Vekâleti ile yapılan temaslarda verilen sözlere yapılan vaatlere rağmen bu durum önlenememektedir. Makul gerekçelerle hazırlanan, kotalarda lâıylıklı yerlerde bulunan (münhasıran mukaveleli memleketler kaydı) dışında pek çok malın tek firmalar eline geçtiğini görmek büyük üzüntü vermektedir. Münhasıran mukaveleli memleketler kaydının uygulanması halinde bu tahsisi alan firmanın gerek ithal fiyatının gerekse satış fiyatının kontrolu gerekir. İthal malları fiyat Tescil ve Tetkik Dairesinin bu bakımdan vazifelendirilmesi zarureti vardır. Bu güzide kuruluşun son zamanlarda pasif bir duruma düşürüldüğünü görmekteyiz. İçinde bulunduğumuz ekonomik sistem ve dış ticaret rejimimize hakim olan pensibler bakımından bu teşekkülün geliştirilmesi elzemdir. Odalar birliğine bağlı olan bu dairenin hem özel sektöre hemde ekonomi politikamıza yön verenlere yardımcı hale getirilme sindeki fayda açıktır.

Kotalar, bilhassa anlaşmalı memleketler kotları bu hatalı tutum yüzünden hedefini şaşmakta, müstehliki istismar ederek milyonerler yaratan bir mekanizma haline gelmektedir. Pakistan tatbikatında görülen tipte muayyen bir zümrenin dış ticaretimizi hususiyle ithalatımızı inhisarları altına almaya başladığını müşahede etmekteyiz.

Dikkat!...

Fakülte mezunumuz Ali Topaloğlu bu yılın Haziran ve Temmuz aylarında halkımızca Demirperdenin Peyk Devletleri olarak tanınan Bulgaristan, Romanya, Ma-

caristan ve Çekoslovakya'yı iktisatçı gözüyle gezdi. İntibalarını gelecek sayımızdan itibaren mecmuamızda bulacaksınız.

İ. D.

Ayın Ekonomik Olayları

Hazırlayan: Nihat BATUR
Faruk ÇEHRELİ

Ticaret ve Kalkınma Konferansı

1964 yılında kurulmuş bulunan Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konseyi ikinci konferansı 30.Ağustos.1966 tarihinde Cenevrede başlamış ve üç hafta devam etmiştir. Konferansta ticaret ve kalkınma sahasında 1964 bu güne kadar kaydedilen inkişaf gözden geçirilmiştir. Ticaret geliştirilmesi, İktisadi işbirliğinin temini kalkınan memleketlerde entog-rasyon problemler üzerinde durulmuştur.

Yeni Ticaret Bakanı tayin edildi

Macit Zeren'in istifası üzerine boşalan Ticaret Bakanlığına Sadık Tekin Müftüoğlu tayin edilmiştir Hukuk Fakültesi mezunu olan Müftüoğlu serbest hayatta avukat olarak çalışmakta iken 1961 yılında Zonguldaktan milletvekili seçilmiştir. Bilindiği gibi eski Bakan Macit Zeren İstanbul İktisat Fakültesi Mezunu ve kabinenin ilk İktisatçı Bakanı idi. Yeni Bakan görevine başlamıştır.

İsrailde bu yıl Kalkınma hızı % 10 olarak tesbit edildi

Komşumuz İsrail'in Maliye Bakanı Pinhas Sapir İsrail Ekonomisi hakkında bir açıklama yapmıştır. Hazırlanan istatistiklerden çıkan neticelere göre bu yıl kalkınma hızını yüzde on olduğunu bildiren Bakan, geçen senelerde bu rakamın yüzde oniki olduğuna işaret etmiştir. Bu sene % 2 düşüşe sebep olarak son yıllarda işçi eksikliğinin İsrail ekonomisinde doğurduğu mahzurları gidermek bakımından alınan yavaşlatıcı tedbirler neticesi doğduğu belirtilmiştir.

Başbakanın Ege gezisi

Demirel 10.Eylül.1966 günü beraberinde bulunan bakanlarla birlikte Ege bölgesi Sanayi Odasında Tekstil, Makina, Zeytin yağı ve Sabun, Maden, deri ve Çimento sanayi temsilcilerinden ve Oda yönetim kurulu üyelerinden müteşekkil bir heyetle Egenin problemlerini müzake-re etmişlerdir. Görüşmeler sonunda Başbakan iş adamlarımızdan büyük gayret beklediğini belirtmiştir.

Sovyet Rusya'nın Pakistan'a kredi yardımı

Pakistanın kalkınma plânında mevcut bulunan sekiz projenin gerçekleşmesi mevzuu da Rusya 88 milyon dolar tutarında kredi yardımıyla bulunmuştur. Alınan kredi 12 yılda pirinç, jüt, bakır, pamuk, meyva gibi maddelerin ihraciyle ödenecektir.

10 ncu muhabebe kongresi

10 ncu muhasebe Kongresi İstanbul Özel İktisadî ve Ticarî İlimler Yüksek Okulu Konferans salonunda 12 - 14 Eylül tarihleri arasında yapılmıştır. Daha ziyade modern bir seminer şeklinde geçen kongrede 1 — Ticarî ve Malî bilânçolar arasında yakınlaşma imkânları; 2 — Endüstri işletme maliyetlerinde yeni eğilimler; 3 — Tarım işletmelerinde muhasebe sistemleri ev hesap plânları ve 4 — Muhasebede mekanizasyon konuları üzerinde tartışma yapılmıştır.

Fransa'da Keban Barajı için 10 Milyon dolar kredi veriyor

8.Eylül.1966 günü Maliye Bakanlığında imzalanan anlaşma ile 10 milyon dolarlık kredi kulanma imkânımız doğmuştur. Bilindiği gibi Avrupa Yatırım Bankası 30, Federal Almanya 20, İtalya 10, USA 40 ve Dünya Bankası 25 milyon dolarlık Keban Barajı için kredi vermişlerdir. Fransa ile imzalanan 10 milyonluk anlaşmadan sonra kredinin tamamının kullanma imkânı doğmuştur.

İktisadî Kalkınma tesisi

Uzun süreden beri etüd safhasında olan bu mevzu İstanbul Sanayi Odası ve İstanbul Ticaret Odasının teşebbüsleriyle «İktisadî Kalkınma Tesisi» adı ile doğmuştur. Tesis çalışmalarına başlamıştır.

Fransanın tutumu Amerikada altın stoklarının azalmasına sebep oluyor

Verilen bilgiye göre Amerikan altın stoklarında son günlerde 75 milyon dola-

ra varan bir azalma müşahade edilmiştir. Yetkililer buna sebep olarak Fransanın devamlı altın satın almasını buna mukabil piyasaya dolar sürmelerini sebep olarak göstermektedirler. Bu durum Amerikalı maliyecî ve İktisatçıları düşündürmektedir.

Amerikanın iktisaden geri memleketlere yardımı

Bu yıl ekonomik yardım olan ülkelere başında 589 milyon dolarla Güney Vietnam yer almıştır. Türkiye ise bu listede 133 milyon dolarla beşinci olarak gösterilmektedir. Bu yıl yapılan genel yardım tutarı 2.665 milyar dolar olarak tesbit edilmiştir.

Sihhî Tesisat Malzemesinde yeni yatırım

Eczacıbaşı Seramik fabrikaları uzun çalışmalar sonunda yeni tesislerini faaliyete geçirdi. B. Almanyanın Keramag fabrikası ile yaptığı anlaşma sonucu hızla yeni tesislerini kuran fabrika keralith sistemi ile yeni mamulerini piyasaya vermeye başlamıştır. Yeni tesislerde imâl olunan sihhî malzemeler; ağırlık, renk duruluğu ve parlaklık, mukavemet gibi üstün vasıflara sahiptir. Eylül ayının ikinci haftası Kartal - Yunustaki fabrika binasında yapılan, seçkin davetlilerin ve basın mensuplarının hazır bulunduğu merasimde Sanayi Bakanı Mehmet Turgut bir konuşma yaparak bu kıymetli tesisin Türk Milletine hayırlı olmasını dilemiştir. Müteakiben kuruluşun sahiplerinden Dr. Nejat Eczacıbaşı yeni tesislerinin mamullerinin millî ekonomiye kazandıracağı kıymeti ve müstakbel çalışmalarından bahsetmiştir.

Petro Kimya Tesislerinin Temeli Atıldı

550 Milyon liraya mal olacak tesisin temeli İzmit - Yarımca mevkinde 20 Eylül günü yapılan merasimle Başbakan Demirel tarafından atılmıştır. Tesis sayesinde işletmeye başlanıldığında 200 mil-

yon tasaruf sağlanabileceği ifade edilmektedir.

İlgili Bakanlar — Özel Sektör temsilcileri toplantısı nihayet yapılabildi

Mayıs ayında yapılan son toplantıda alınan karar gereğince 5 Eylül tarihinde İstanbulda yapılması kararlaştırılan müteakip toplantı, 20 - 22 Ağustos tarihlerinde Odalar Birliğinin İzmir İdare Heyeti toplantısında 27. Eylül tarihine bırakılmıştı. Alınan karar gereğine uyularak 27. Eylül 1966 günü Bakanlar ile temsilciler arasındaki toplantı Ankara'da yapıldı. Toplantıya Sanayi Bakanı Mehmet Turgut başkanlık etmiştir. Özel sektör camiasını temsilen de Odalar Birliği Yönetim Kurulu Başkanı Sırrı Enver Batur toplantıya katılmıştır. Geçmiş senelere ait meseleler gözden geçirildikten sonra sırasıyla:

1 — 474 sayılı Gümrük vergi indirimi ve taksitlendirilmesine dair kanunun aksak taraflarının önlenmesi,

2 — Çırak - Kalfa ve Ustalar'ın haklarını tanzim edecek kanun'un biran evvel çıkartılması,

3 — Sosyal Sigortalar kanununun 123 ncü maddesine aykırı tatbikatı,

4 — Muhtelif Bakanlıklar emrinde kotalarda yer alan özel sektör paylarının dağıtımının Odalar Birliğine bırakılması,

Meseleleri üzerinde durulmuş ve gelecek toplantının 16.Ocak.1967 tarihinde Ankara'da yapılmasına karar verilmiştir.

DIŞARIYA İŞÇİ GÖNDERMEK PLÂN HEDEFLERİNE AYKIRI :

6 Yıl sonra Türkiyede mühim miktarda iş gücü açığı ile karşılaşılacak.

Devlet plânlama teşkilâtı tarafından yapılan çalışmada dışardaki işçilerin pek büyük bir kısmının büyük şehirlerden

gönderildiği ifade edilmekte ve bunun plân hedeflerine aykırı olduğu belirtilmektedir. İkinci beş yıllık kalkınma plânında kullanılmak üzere «Milletler arası iş gücü hareketi ve Türkiye» adı altında hazırlanan raporda dışardaki işçilerin büyük bir kısmının kalifiye işçi olduğu belirtilmekte, bu kanaldan Türkiye'nin en az 800 milyon liralık bir kaybı olduğuna da işaret edilmektedir. Raporda bu konuda, «dışardaki işçilerimizin yüzde 40 vasıflı, 80 bini ilk okul, orta okul, teknik eğitim veya okul dışı teknik ve mesleki bilgi görmüş kimselerdir. Sadece bunların eğitilmesi için 800 milyon liralık harcama yapılmıştır. Bu kimselerin eğitim dışı masrafları ile vasıfsız işçilerin maliyetleri de eklenirse, milyarları aşan bir sermayenin bu kanaldan karşılığı alınmadan yurt dışına çıktığını söylemek yanlış olmaya - caktır.» denmektedir. Öte yandan dışardaki işçilerin ayrıldıkları yerleşme üniteleri itibariyle yapılan araştırma ise yüzde 55 inin büyük bir kaç şehirden gittiğini ortaya koymaktadır. Raporda bu konuda da şunlar söylenmektedir :

«Dışarıya işçi gönderme sayı bakımından programlanan hedeflere ulaştığı halde nitelik bakımından plân hedeflerine aykırı bir tatbikat sağlamıştır. Plânda dışarıya işçi göndermenin işsizliğin hakim olduğu geri bölgelerden yapılacağı ifade edildiği halde tatbikat bunun tam aksi olmuştur. Yalnız batı Almanyada çalışan işçilerin yüzde 42 si nüfusu 500 binden fazla olan şehirlerden gitmiştir. Nüfusu 100 binden küçük yerlerden gönderilenlerin toplam içindeki yeri yüzde 44 dür. Bu durumda dışarıya giden işçilerimizin yüzde 55 inin belli başlı bir kaç büyük kentten gönderildiği anlaşılmaktadır.

MADENİ EŞYA

Öte yandan, dışardaki işçilerle memleketimizin ihtiyaçları arasında yapılan bir mukayeseden 1972 yılında Türkiye'nin

önemli ölçüde iş gücü açığı ile karşılaşacağı anlaşılmaktadır. İş gücü açığının en fazla olacağı sektör ise makine imalatı ve madenî eşya sanayiidir. 1972 yılında bu sanayi de 216 Bin kalifiye işçiye ihtiyaç olacaktır. Öte yandan halen bu sanayiden 25 bin işçi dışarıya gönderilmiş bulunmaktadır.

2 — KÖYLERİMİZİN BÜYÜK SER MAYEYE MUHTAÇ BULUNDUĞU BELİRTİLDİ.

Türkiyedeki her köyden 50 kişinin yabancı ülkelere yollanması kararlaştırıldı.

Adanada devam etmekte olan kooperatifçilik seminerinde bulunan köy işleri bakanlığı kooperatifçilik genel müdürlüğü uzmanlarından ziraat mühendisi Kadir Kalfa Anadolu ajansına verdiği özel demeçte (Köylerimiz büyük sermayeye muhtaçtır) demiştir. Kooperatifçiliğin köylerde henüz eğitim ve kuruluş safhasında bulunduğunu belirten uzman, köy kalkınma kooperatifi üyelerinin yabancı ülkelere gönderilmesi konusunda şunları söylemiştir.

«Türkiyede her köyden 50 kişinin yabancı ülkelere gönderilmesi programlaştırılmıştır. Buna göre üç yılda her köy kalkınma kooperatifinden 50 kişi dışarıya gönderilecek ve bunların taahhütleri olan 750 şer bin lirada köy kooperatiflerinde toplanacaktır. Bu miktar köylerimiz için tam bir kalkınma unsuru olacaktır.

Uzman Kadir Kalfa daha sonra köy işleri bakanlığında kurulan kooperatifçilik genel müdürlüğünün yeni olduğunu bir çok imkânlardan mahrum bulunduğunu açıklayarak bunların tamamlanması ve personelin yetiştirilmesinden sonra kooperatifçiliğin daha verimli olacağını söylemiştir.

Kooperatifçilikte de eğitimin büyük rolü olduğunu açıklayan uzman, «başarı

sağlayabilmek için eğitime önem veriyoruz. Eğitim uzmanlarımız yeteri miktara geldiği anda, uzun zamanda yapacaklarımızı kısa zamanda yapacağız» demiştir. Köylünün kooperatifçiliği sevmesi lâzımdır..

Uzman daha sonra köylerimizin kooperatifçiliği sevmesi ona inanması ve benimsemesinin elzem olduğunu söyleyerek bu konuda da fikirlerini şöyle açıklamıştır. «Hakiki köy kooperatifçiliğini kurmamız bugün hayatı bir zaruret taşımaktadır. Kooperatifçilikle insan gücünü birleştirmemiz sayesinde köylerimizi kaldırmak ancak mümkün olabilecektir. Bu çalışmalarımızda zamanı düşünmemiz lâzımdır. Kooperatifçilik toplum kalkınmasını sağlayan en çıkar yoldur.

3 — BİRİNCİ BEŞ YILLIK PLÂNI - NİN 1967 PROGRAMI HAKKINDA AÇIKLAMALAR

Birinci beş yıllık plânın son yılı olan 1967 yılına ait programın ikinci taslağında 2 milyar 700 milyon liralık açık bulunmaktadır. Başbakan Demirel ile Devlet plânlama teşkilâtı uzmanları arasında yapılan görüşmelerde bu açığın kapatılması için «Vergi kaynağı aramalarının hızlandırılması» görüşünün Başbakan tarafından kabul edildiği öğrenilmiştir.

G E C İ K İ Y O R

1967 yılı programı henüz yüksek Plân lama kurulundan gelmemiştir. Devlet plânlama kurulunun ne zaman toplanacağı bilinmemektedir. Bununla beraber Plânlama teşkilâtı 1967 programının birinci ve daha geliştirilmiş ikinci müsvetdesini zamanında hazırlamış ve Başbakan Demirel'e sunmuştur. Başbakan ege gezisine çıkmadan önce ikinci müsvetde üzerinde Demirel ile Plâncılar bir kaç defa toplantı yapmışlardır. O zaman, yüksek plânlama kurulunun en kısa zamanda toplanıp 1967 programının görüşülmesi

kararlaştırıldığı halde şimdiye kadar bu fırsat bulunamamıştır. «Plânın bütünlü - ğünün korunması ve uygulanması hakkın - daki kanun»a göre 1967 programının, 1967 bütçesi meclise sevk edilmeden önce Yük - sek Plânlama kurulundan geçmesi ve a - çıkılanması gerekmektedir.

YATIRIM AĞIRLIĞI KAMU SEKTÖRÜNDE

Başbakanla birlikte incelenen 1967 Programının uygulanmasında yatırımlar - da kamu sektörüne ağırlık verildiği bel ir tilmektedir. Yatırımların 19 Milyar lira civarında olması öngörülmekte ve bunun yüzde 58 inin kamu sektörü tarafından yapılması istenmektedir. Kamu sektörü - nün İktisadî Devlet Teşekkülleri, mahal - lî idarelerle birlikte yapacağı yatırımın 10 Milyar lirayı bulacağı ifade edilmekte - dir.

Sanayi yatırımlarına 1967 programın - da önem verilmiştir. Birinci plânlama dö - nemi içinde, geçen yıllarda uygulanması gecikmiş sanayi yatırımlarının yerine ge - tirilmesi için 1966 yılı programında öngö - rülen yatırım miktarından yüzde 40 fazla sanayi yatırımı yapılması istenmektedir.

1967 Yılı Bütçesi

1967 Yılı konsolide bütçesinin ise 19 Milyar lira olması öngörülmektedir. Ge - çen yılın 17 milyar liralık bütçesi böylece 2 Milyar liralık bir artış gösterecektir.

A Ç I K

1967 yılı programında vergi gelirlerin - de yüzde 12 artış da hesaba katılmak şartıyla 2 Milyar 700 Milyon liralık bir a - çık kaldığı bildirilmektedir.

Bu açığın kapatılması için bu defa programda açıkça yeni vergi kaynakları - na başvurulması tavsiye edilmektedir. Devlet Plânlama Teşkilâtı uzmanlarıyla Maliye Bakanlığı uzmanları açığı kapa - mak için mutlaka yeni vergiler konulma -

sı hususunda görüş birliğine varmışlar - dır. Ancak kaynak ihtiyacının tutarı ko - nusunda Maliye Bakanlığı uzmanları da - ha iyimser bir rakam ileri sürmektedir.

Öte yandan öğrenildiğine göre millî rafineri, üçüncü demir - çelik gibi proje - lerin yatırım masrafları 1967 yılı progra - mı içinde yer almamıştır. Programda per - sonel reformu içinde yapılacak harcamalardan da bahis bulunduğu ileri sürülmek tedir.

Bu projeler de dikkat alındığı tak - dirde açığın daha da büyüyeceği ifade e - dilmektedir.

4 — AMERİKA KEBAN İÇİN 40 MİLYON DOLAR VERDİ

A nlaşma, Maliye Bakanı İhsan Gürsan ile Amerika Elçisi tarafından imza - landı.

A merika, Keban barajı için 40 milyon dolarlık yeni bir kredi vermiştir. Kre - di anlaşmasını Maliye Bakanı İhsan Gür - san ile A.B.D. nin Ankara Büyükelçisi Per - ker Hart imzalamışlardır. Maliye Bakanlı - ğında yapılan imza töreninde enerji ve tabii kaynaklar Bakanı İbrahim Deriner ile Maliye ve Enerji Bakanlıkları müste - şarı da bulunmuşlardır.

5 — MİLLETLER ARASI TİCARET ODASININ 21. KONGRESİ KANADA'DA TOPLANACAK

Kongrede görüşülecek ana konu «Ge - lişen dünyada özel teşebbüs»

Türkiye Odalar Birliğinden alınan bil - giye göre 13-20 Mayıs 1967 Tarihleri ara - sında toplanacak olan milletlerarasına mensup 200 kadar iş adamı, sanayici, bankacı, ve imalatçı günün milletlerarası alandaki ekonomik problemlerini görüşe - cek ve dünya ticaret ve yatırımını geli ş - tirmek yolunda alınacak tedbirleri tesbit edecektir.

Kongrede, genel toplantılardan başka

uzmanların iştirak edeceği özel ihdas kurulları teşekkül edecek ve bu kurullarda mesaileri tahlil edecektir.

Kongrede görüşülecek ana konu gelişen dünyada özel teşebbüs olarak tesbit edilmiştir. Gündemde yer alacak diğer konular ise şöyledir:

— Serbest rekabet sisteminde sorumluluğu müdrik özel teşebbüsün bir ekonomik sistem olarak ele alınması.

— İktisadî gelişmenin ilerlemesi yolunda özel sektörle hükümetin iş birliği yapma metodları.

— Özel Teşebbüsün teknolojik gelişmenin başlıca kaynağı olarak incelenmesi

— Ticaretin gelişmesi

— Gelişmekte olan memleketlerde özel teşebbüsün önemi.

— İş adamının topluma karşı sorumluluğu

konuları da müzakere edilecektir.

ALMANYA'DA KURULMUŞ OLAN İŞÇİ ŞİRKETLERİNE HÜKÜMET İLGİ GÖSTERİYOR

Şirketlerin malî gücünü incelemek için hazine genel müdürü Almanya'ya gitti. Almanya'da kurulan işçi şirketlerinin sayıları arttıkça, hükümetin dikkatini çekmeye başlamış ve Türkiye'de yatırım yapmak tasavvurunda olan bu kuruluşlara yardım için teşebbüse geçilmiştir. Şirketlerin durumu, malî gücünü ve yatırım sahalarını incelemek maksadıyla maliye bakanı hazine genel müdür muavini Teoman Köprülüler Almanya'ya gitmiştir. Çeşitli işçi teşkilâtları ve dernekleri ile görüşen Köprülüler, Almanya'daki işçilerle ilgili olarak hükümetin üzerinde durduğu hususları;

1 — İşçi Şirketlerinin malî gücü ve yatırım konusu,

2 — İşçilerin Alman Bankalarında mevcut tasarrufları, şeklinde açıklamıştır.

Teoman Köprülüler (Almanya'da Türksan, Türyap, Türkal ve Birsan işçi şirketleri yöneticileri ile görüşmelerde bulunmuş ve hükümetten ne gibi ve nasıl yardım ve kolaylıklar bekledikleri hususlarını tesbit etmiştir.

«BİR» MİLYON GÖNDERDİLER

Köln'de faaliyet gösteren Türksan Şirketi yöneticileri Türkiye'de hesaplarında bloke edilmek üzere bir milyon lira transfer ettiklerini bildirmişlerdir. Türksan Şirketinin ayrıca Alman Bankalarında Birikmiş bir milyon 650 Bin Markları bulunduğunu açıklamışlardır. Şirkete şimdiden 2200 işçinin ortak olduğunu ve hisse senedi satın aldığını açıklayan yöneticiler, biran önce yatırıma geçmek niyetinde olduklarını belirtmişlerdir.

ÖZEL SEKTÖR 7 MİLYAR YATIRIM YAPACAK

Birinci beş yıllık plân döneminin son yılına ait 1967 yılı programında kamu sektörünün 9 Milyar 450 milyon liralık yatırımına mukabil, Özel sektörün 7 Milyar liralık bir yatırım yapması öngörülmektedir. Özel sektörün yapacağı yatırımlar içinde en büyük dilimi konut yatırımları teşkil etmektedir.

BANKNOT MİKTARI BİR YILDA YÜZDE 12,5 ARTTI

Geçen yılın Eylül ayındaki durumu oranla tedavüldeki banknot miktarı 883 Milyon liralık bir artış göstermiştir. Artış oranı yüzde 12,5 u bulmaktadır.

Geçen yıl eylül ayında piyasadaki banknotların miktarı 7 Milyar 56 milyon lira iken bu yıl eylül ayında bu 7 milyar 939 Milyon liraya yükselmiştir. Banknot miktarındaki artış bilhassa ağustos ayının sonu ile eylül ayının başı arasında olmuş ve bu arada 400 milyon liralık bir artış tesbit edilmiştir.

SERMAYE PİYASASI SEMİNERİ YAPILDI

İki gün devam eden seminerde, Türkiye'de sermaye piyasası teşekkülü için gerekli şartlar çeşitli yönleri ile incelendi.

İstanbul Ticaret Odası ve İstanbul Menkul Kıymetler ve Kambyo Borsasının birlikde düzenlediği «Sermaye piyasasının teşekkülü ve menkul kıymetler kambyo borsasının rolü» konulu seminer iki ve üç eylül tarihlerinde İstanbul Ticaret Odası meclis salonunda yapılmıştır.

TÜRKİYE - SUUDİ ARABİSTAN TİCARETİ ARTTIRILIYOR

Türkiye ile Suudî Arabistan arasındaki ticaretin arttırılmasına dair iki taraf arasında olumlu bir sonuç alınmıştır.

Suudî Arabistan Türkiye'den geniş çapta şeker, kuru yemiş, kasaplık küçükbaş hayvanlar, gülyağı ve diğer maddeler alarak yerine ham petrol verecektir.

EKONOMİK VE SOSYAL ETÜDLER HEYETİ EĞİTİM SEMİNERİ

Ekonomik ve Sosyal Etüdlere Heyeti yöneticileri tarafından Tarabya Otelinde düzenlenen Eğitim Semineri başarılı bir faaliyet göstererek 5/Eylül/966 gününü sona ermiştir.

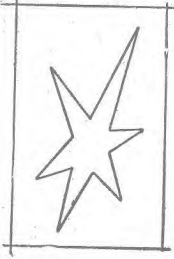
Dünya çapında değerli iktisatçı ve iş

adamlarının iştirak ettiği seminerde memleketimizin çeşitli iktisadî konuları incelendi.

15 gün devam eden eğitim semineri Dr. Lyons'ın tartışmaları özetleyen bir konuşması ile sona ermiştir. Dr. Lyons çalışmaları şöyle özetlemiştir:

Eğitim bir ülkenin ekonomik ve sosyal ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde programlaştırılmalı ve teşkilâtlandırılmalıdır. Az gelişmiş ülkelerin imkânları ve kaynakları sınırlı olduğu için israftan kaçınılmalıdır. Eğitimde niceliğe olduğu kadar niteliğe de önem verilmeli, öğrenci ve öğretici kalitesini bir arada yükseltmek için tedbirler alınmalıdır.

Eğitim faaliyetinin plânlaşmasında iktisatçılar, politik liderler, sanayi kurumları işbirliği yapmalıdır. Okul için resmî eğitim kadar, okul dışı ve yetişkinlerin meslek sahibi kılınmasına ve kültür seviyelerinin yükselmesine yönelik eğitim faaliyetine de önem verilmelidir. Eğitim programlarının hazırlanmasında yabancı ülkelerin tecrübelerinden faydalanılmalıdır. Fakat kopyacılığa iltifat etmiyerek millî ihtiyaçlar ve şartlar göz önünde tutulmalıdır. Meslek öğretilimine hem okul içi hem okul dışı eğitimde önem verilmesi halkın bu eğitim alanına itibar etmesini teşvik edici tedbirler alınmalıdır. Eğitimden, üretim artırması ferdin refah ve toplumun iktisadi ve sosyal seviyesini yükseltmek için faydalanılmalıdır.

Doğan Güneş Ülkesi

Yüksel ŞAMILOĞLU

(Geçen sayıdan devam)

Japon Sanayisi : Geçen yazıda tarımdan bahsederken ziraat gelirlerin millî gelir içerisinde önemsiz bir yer tuttuğunu (% 18), teknik gayretlere, nüfusun % 38'inin didinmesine rağmen, halkın gıda ihtiyacının ancak karşılanabildiğini izaha çalışmıştık. İşte sanayi teşekkülleridir ki Japon ekonomisinin devamını ve gelişmesini sağlarlar. Bu gün Japonya, dünyanın belli başlı sanayileşmiş ülkelerinden biridir. Temel endüstrinin prototipi olarak kabul edilen demirçelik istihsalinde dünyada üçüncü, kimya sanayiinin ekmeği sayılan sülfirikasit istihsalı Fransa'ninkinin üç misli, nüfus başına üretilen elektrik Çin'e kıyasla elli defa daha çok, nihayet suni tekstil iplik istihsal ve ihracatında dünyada birinci... Fakat bütün bunlara bakarak Japonya'nın zengin hammadde kaynaklarına sahip bir ülke olduğu zannedilmemelidir. Aksine endüstrinin temel hammaddelerinin ithal edilmesi zarureti vardır, ve navlun masrafları, ağır endüstri ve kimya sanayii temel tüketim malları fiyatlarının % 40-70 ini temsil eder. Buna bir de elde edilen mamul maddelerin ihraç edilme zorunluluğunu ilâve edince bu ülkede sanayinin ne derece güç şartlarda ve adeta akrobatik hamleler bahasına yürütülegeldiği kolayca anlaşılmış olur. Bu sebepten ikti-

satçılar japon endüstrisinin paradoksal bir konuma sahip olduğunu söylerler. O sanayi ki bundan bir asır evvelsine kadar bir hiçti. Çeşitli şekillerde tahrip edilmiş olmasına rağmen bugün yine ayakta ve en ileri ülkelerle rekabet edebilmektedir. Hiç şüphesiz bunun tarihi, iktisadi ve tabii (umumiyetle elverişsiz) faktörleri mevcuttur ve bu faktörlere sırasile, kısaca değinmek icabetmektedir.

Tarihi faktörler : 1868 den itibaren Meici inkılabı ile Japonya kapılarını dış dünyaya açmıştır. Daha önce de işaret edildiği üzere, o zamana kadar bu ülke ananevi usullerle yapılan ziraatçilikle geçimini sağlıyor, elde edilen ziraî mahsul çoğalan nüfusun ihtiyaçlarını zor karşılıyordu. Başka gelir kaynakları da mevcut bulunmadığı için tarımla uğraşan halk ağır vergiler altında eziliyordu. 1880 yılına kadar devlet, endüstrileşme yolunda yabancı teknisyenleri ülkeye celbetmek suretile, ağır dış borçlanmalara katlanarak, dış ülkelere bol sayıda öğrenci göndererek vb. bütün kalkınma masraflarını finanse etmiş, bu suretle Batılı manada bir sanayinin yaratılmasını mümkün kılmıştır.

1880 den sonra ise İmparator, sınaî tesisleri, inkılâp hareketleriyle birlikte siyasi iktidarlarını kaybetmiş olan eski feo-

dal sınıf mensuplarına ve bellibaşlı tüccar ailelerine transfer etmiş, böylece hiyerarşi, imparatora bağlılık, disiplin üzerine müesses, ananevî sınıf espirisini muhafaza eden bir iktisadî aristokrasi vücut bulmuştur. Sınai tesislerin böyle bir kaç elde toplanmasının neticeleri çok parlak olmuş, 1895 den itibaren Japonya Çin'e karşı hücumu geçerek Asya üzerinde bir hegemonya politikası gütmeye başlamış, Batılılar'ın müdahalesile bu hareket kısmen durdurulmuş fakat 1905 den sonra Japonya mukabil harekete girişmiş, iktisaden daha da kuvvetlenen zenginler sınıfı (ZEBATSU), silâh siparişlerini karşılamaya, işgâl edilen Mançurya ve Kore'deki serbest toprakları işletmeye koyulmuşlardır. Bu zengin ailelerden aşağıda sayacağımız beş tanesi asrın başlangıcında ekonominin % 60 ını kontrolleri altında bulundurmaktaydılar. Devlet, bu ailelere gerekli sermayeyi temin etmekte yardımcı oluyor, diğer taraftan sosyal kanunların mevcut olmayışı iş gücünün çok düşük ücretle istihdamını mümkün kılıyordu.

- 1 — Mitsui gurubu : 1868 ihtilalini finanse eden eski bir tüccar ailesi, ağır sanayii kontrol ediyor.
- 2 — Yasuda : sigorta ve nakliyat
- 3 — Asama : amme hizmetleri
- 4 — Sumitomo : bankacılık ve tekstil, elektrik ve kimya sanayi
- 5 — Mitsubishi : başlangıçta deniz ticareti ile iştigal ederken, sonra nüfuzu bütün sektörlerle yayılıyor .

1893 tarihinde kabul edilen statü gereğince başta bir ana-şirket bulunmakta, bu ana-şirket, birer direktör tarafından idare edilen ve farklı sahalarda faaliyet gösteren, herbirisi müstakil şirket olarak teessüs etmiş olan fiyaller üzerine hükmetmektedir.

Cihanşumül iktisadî depresyon esnasında temerküzleşme devam etmiş, Mançurya tamamen kolonileştirilmiştir. 1932 de Çin'e karşı yeniden savaş açılmış, sınai istihsal endisi 1931 de 100 den 1938 de 172 ye çıkmış, ordu, silâhlanmaya ehemmiyet vermek suretile gerçekten bir harp ekonomisini empoze etmiştir. Japon emperyalizmi 1942-44 yılları arasında en kudretli devrini yaşamış, Batılı emperyalistlerin 1890 danberi ulaşmayı arzuladıkları gayeye erişmiş, adeta uzakdoğunun sahibi olmuştur. Ancak bu durum uzun sürmemiş, II. Cihan Harbi sonunda, 2 eylül 1945 de Japonya teslim alınmıştır. Çörçil, Truman ve Stalin arasında cereyan eden Potsdam görüşmeleri bu ülkenin harp sonrası kaderini tayin ediyordu. Müttefiklerce askeri işgal olmaksızın (sadece ABD işgal ediyor) bir kontrol uygulanması ön görülüyor, İmparator'un yetkileri kısıtlanıyor, japonlar işgal ettikleri toprakları ve kendi arazisinden bir kısmını (Sakalin adaları) terk ediyordu. İktisadî durum korkunçtu. Anavatan dışında kalanların geri dönüşü zirai açığı fazlaştırmış, termik santrallerin % 30 u, rafinerilerin % 58 i, fabrikaların % 30 u, donanmanın % 80 i nihayet şehirlerin % 30 u tahrip edilmişti. Amerikalı teknisyenlerden müteşekkil komisyonlar, Gnl. Mak Artur'un despotizmi altında idareyi ele almış, cemi-yet nizamını kökünden sarsan kararlar tatbikine koyulmuşlardı:

- Parleментар demokrasi
- İmparator'un ilâhî vasfının inkâr ettirilmesi
- Harp ekonomisinin tasfiyesi
- Zaibatsu'ların dağıtılması ve anti-röst kanunlar vaz'ı (1948 de tröst hisselerinden 10 milyonunun satılması)
- Zirai reform
- Sendikaların kurulması
- Sosyal kanunlar vaz'ı

Fakat bu tetbirler, memleket ekonomisini altüst etmeye ve malî bir krizin

patlak vermesine kâfi geldi .1939 da fiatlar umumî seviyesi 100 den 1948 de 13.000 e fırladı. Ve 1948 den itibaren Amerikan politikasında aksi yönde bir değişme oldu. Bu değişikliğin siyasi ve iktisadî olmak üzere iki sebebi vardır. Filhakika 948 yılı müttefikler arasında dünyanın iki bloka ayrılması senesidir ve Amerika Japonya'yı Rusya'ya karşı siper olarak kullanmak fikrindedir. Bilhassa 1950 de Kore Harbinin başlaması, bu telâkkiyi daha da kuvvetlendirdi. Üstelik Çin'de komünistler Çan-Kay-Şek'e galebe çalmışlardı. İktisadî sebebe gelince bunu da hadise-ler ispat etmiştir, o suretle ki japon ekonomisi son derece hareketlidir ve onun gelişmesine mani olunamaz.

Nitekim ilk alınanların aksine bir seri tedbirler vazedildi; 1948 den 1951 yılına kadar ABD den istihlâk malları satın alabilmesi için 2 milyar dolar kredi verildi, harp tazminatı bağışlandı, fabrika sökûlmelerine son verildi (programın ancak % 11 i tatbik edilmiş oldu), 1950 de Mitsui ve Mitsubishi, tasfiye edildikleri zaman ortaya çıkan küçük işletmeleri yeniden bir gurup altında toplamaya yetkili kıldılar, 1953 de tekrar kartel müsaadesi verildi, bir kaç üs müstesna 1951 de adalar tamamen boşaltıldı ilh... Bu arada ilk defa iktisadî plânlamaya yer verildi ancak plân çok elâstikdi zira Japonya milletlerarası konjoktüre öylesine sıkı bağıydı ki kendi kaderine sahip olamıyordu. 1959 yılına kadar kaydedilen gelişmelere ait rakamlar daha önce verilmiştir. Burada işaret etmek istediğimiz husus 1959 yılında liberal-demokrat partinin (muhafazakârlar) iş başına getirdiği Hayato-İkeda'nın iş çevrelerine bağlı, Amerikan stili bir gelişme siyaseti taraftarı bir iktisatçı oluşudur. Zira o tarihe kadar muhafazakâr parti, daima askerî idare ve emperyalizm etkisi altında yetişmiş, şiddet taraflısı eski nesil zihniyetli kim-seler tarafından yönetilmekteydi.

Beşerî faktörler: Bu mevzuda iki mühim özellik göze çarpmaktadır ki bunlardan birisi endüstrinin münhasıran ihracat için çalışan bir iş gücü sanayii karakteri göstermesi, diğeri ise japonların satın alma güçlerinin çok zayıf olması sebebile, sanayinin kafi bir iç pazar bulamamasıdır. Diğer taraftan japonların, batılılar gibi yüksek istihlâk alışkanlık ve temayülleri de yoktur. Halk umumiyetle lükse düşkün değil, aksine son derece kanaatkâr ve ihtiyatlıdır.

Ortalama istihlâk

	pirinç/gün	pamuk/yıl
1938	0,631 gram	2,8 Kg.
1950	0,491 gram	1,3 Kg.

Öyle hesaplanmaktadır ki eğer bu millî istihlak ortalaması, pirinç için 50 gram fazlalıkla 0,541 grama ve pamuk 1,9 kg.a çıksa iktisadî sistem tehlikeye düşebilecektir. Köylüler ve işçiler çok az alete ihtiyaç duyarlar.

Şehirler haricinde otomobile az rastlanır.

1000 kişiye

düşen (1953)

radio telefon oto-park nisbeti

	742	296	342
ABD	270	119	76
İngiltere	200	63	74
Fransa	128	25	6
Japonya			

İşgücüne gelince 44 milyon aktif kütlenin gerçekte 7 milyonu kronik gizli işsiz, 450.000 i işsiz durumdadır. Burada işaret edilmesi gereken nokta haftada bir saatden fazla çalışan bir kimsenin işsiz olarak telâkki edilmemesidir. Sanayinin başlangıcında işçiler teknik yönden kalifiye olmamalarına rağmen çok itaatkâr idiler ve ekseriyetini dağlık bölgelerden çeyiz parası kazanmak için gelen köylüler teşkil ediyordu. 1945 den itibaren çalışma şartları düzeltilmiş olmakla beraber ücretler düşük seviyesini muhafaza

etmektedir. 1934 de yıllık sınaî ücret ortalaması aşağı yukarı 300 İsviçre frangına (aşağı yukarı 750 TL.) tekabül ediyor, 1953 de ise 1000-1100 ifr. olarak takdir ediliyordu. Bu gün bir seri zammın tahakkuk etmesine rağmen denilebilir ki japon işçisinin ücreti, alman işçisinin aldığı ücretin yarısından biraz az, amerikalı işçi ücretinin 1/8 i kadardır. Ortalama olarak günde sekiz saatten biraz fazla çalışılır ve işgücünün büyük bir kısmını kadınlar teşkil eder (tekstilde % 80).

1945 den itibaren Japon işçi kütlesi kuvvetli bir tekâmül devresine girmiş, bir sınıflaşma şuuru doğmaya başlamıştır. 1945 yılında Amerikalılar, o zamana kadar japonlarca bilinmeyen ve imparatorluk zamanında kanunla yasak edilmiş bulunan yankı tipi sendikaları bu ülkeye soktular. İşçilerin otomatikman kaydedildikleri bu sendikalar komünistler tarafından süratle geliştirildi, 1947 de kanlı grevler oldu. Bu gün iki büyük merkez mevcuttur, :

Soyeo 3 milyon üyeli komünist temayüllü

Zenru mutedil - sosyalist

Japonya 7 milyon sendikalı işçi ile ABD ve İngiltere'den sonra Batı Bloku içerisinde 3. sırayı almaktadır. Ancak sendikalı işçiler küçük işletme grupları içerisinde dağılmış vaziyette olup (ortalama 180 üyeli), branşlara da ayrılmamışlardır. İşçi kesif bir rekabetin hüküm sürdüğü emek piyasasında kapı dışarı edilmek korkusuyla mücadelecilik olamamak - tır. Patron ise babadan kalma bir zihniyetle sadece iyi işçisine emin bir iş sağlamak - tır.

Mamafih çok küçük binlerce işletmeye nüfuz edememekle beraber sendikalar, eski rejimin özlemiyle yanıp tutuşan sâçlılara karşı bir baraj meydana getirmek suretile ve demokrasiye dayanarak işçile-

rin yaşama şartlarının düzeltilmesi yolunda faydalı bir rol oynamaktadırlar.

İşletmelerin durumu: Umumiyetle japon endüstrisinin çok büyük işletmelerin toplanmasıyla meydana geldiği sanılır ki bu yanlıştır. Hakikatte devasa işletmeler sadece tekstil ve metalürji sahalarına inhisar eder fakat diğer sahalarda (kimya, elektrik aletleri, diğer imalât kolları) küçük işletme tipi hakimdir. Fabrikaların % 64 ü 10-100 işçi istihdam eder ve köylerde kurulmuş olup montaj ve kısmî imalât işleri gören küçük işletmeler de büyük yer tutar. Hali hazırda işletmelerin ortalama işçi sayısı 26 dır (harpten önce 33 dü). İşletmeler malî bir plâna göre temerküzleştirilmiş (grupların % 2 si iktisadi potansiyelin % 68 ini kontrol etmektedir), grupları teşkil eden ünitelerin ademimerkeziyet esasına göre idare edilmeleri sağlanmış, hassas el emeği istihdam edilmek suretile kaliteli imalât gerçekleştirilmiştir.

Uzun zamanlar japon istihsalı taklitçilikten öteye geçememiş, basit Avrupa modellerinin kopye edilmesiyle yetinilmiş ve imalâtta hafif metaller kullanılmış fakat marka vurulmamıştır. Bu suretle Batılıların malları için satın alma güçleri yeterli olmayan ülkeler, bu çok ucuz ve fakat kalitesi düşük mallar için iyi bir pazar olmuştur. Ancak 1929 krizinden sonra bu kabil satışlar rağbet bulmayınca ve Britanya İmparatorluğu dominyonlarında İngiliz mallarının tercih edilmesi kaidesini uygulamaya koyulunca, Japonlar istihsalı rasyonel hale koymak lüzumunu duydular ve bu yolda standart mamüller çıkaran Amerikan zincir sistemi ni tatbik koyuldular. Bu sistem ülkede işsizliğin artmasını intaç etmişse de, uysal Japon işçisi herhangi bir karşı koymada bulunmamıştır. 1938 de tekstil sahasında otomatikleşme İngiltere'den daha ileri idi. 1938 de tekstil tehzizatının % 12 si otomatiktir (bu gün % 20). Beşe-

ri faktörler bahsine son verirken japon işçilerinin, mukavemetli, müşahade esprileri kuvvetli ve mahir elli olmak vasıflarını belirtmek yerinde olacaktır. Ne var ki bütün bunlar tabii şartların manialarını bertaraf etmek için çok görülmemelidir.

Tabii faktörler: Genel olarak gerek enerji kaynakları, gerekse ana hammadeler bakımından elverişli bir durum görülmez. Japon sanayii, sanayişlemiş büyük ülkelerle mukayese edilebilir enerji kaynaklarına sahip değildir. Çok büyük gayretlere rağmen enerji üretimi harp öncesinde 65 milyon ton (birim maden kömürü olarak ifade edilmiş değeri) dan, geçen yıllarda 83 milyon tona çıkmıştır ki bu zayıf bir artıştır. Nüfus başına kullanılan enerji bakımından bu ülke batılardan çok geri durumdadır:

ABD	7,6 T.
İngiltere	4,7 »
Fransa	2,3 »
Japonya	0,9 »

Şimdi enerji meslelerini biraz daha yakından tetkik edelim.

Maden kömürü: Sibirya, Hindistan ve Çin'de mevcut olan büyük kömür yatakları serisi Japonya'da görülüyor, ülke bu bakımdan fakir bir manzara arz ediyor. Mevcut kömür yataklarından elde edilen kömürler düşük kaliteli olup daha ziyade linyit karakteri gösteriyor (ancak % 4 antrasit). Kok kömürü istihali tatminkâr olmaktan uzak, yüksek hararetden kül haline tozlardan ibaret dirdenilebilir. Kömür yatakları çok dağınık ve ince tabaklar halinde olduklarından makine ile istihraç güç ve masraflı olmaktadır. Bu dağınık istihraç mıntıkları ayrıca su baskını tehlikesine de maruz bulunmaktadır. Bu itibarla denebilir ki dünyanın hiç bir yerinde kömür ocakları buradakiler kadar zor işletilmez ve buralar kadar çeşitli kazalar sahne olmaz.

Kömür yatakları ihtiyatı zayıftır (6-8 milyar ton) İşletme masrafları İngiltere'ye nisbetle iki, Amerika'ya kıyasla üç misli daha fazladır. Kömür işletmeleri Mitsui ve Mitsubishi tröstleri tarafından kontrol edilmektedir. 1962 yılında 1,3 milyon t. linyit, 53 milyon t. maden kömürü elde edilmiştir.

Japonya, uzun müddet düşük kaliteli kömürlerini satarak onun yerine daha pahalı olan İngiliz maden kömürü (steam coal) nü kullanmıştır. 1924 yılında milli istihlak için kömür istihracı çok artırılmış ve 1925 den itibaren Japonya Çin'den ve Mançurya'dan kömür ithalatına başlamıştır. Bugün petrol rekabeti ile maden kömürünün ehemmiyeti her yerde olduğu gibi Japonya'da da azalmış olmasına rağmen, bu ülke yılda yine de 4 ilâ 5 milyon t. kok kömürü ithal etmektedir (bilhassa ABD den). İthal edilen kömürden azami istifade sağlanır; ziftli olanlardan sentetik benzin, benzol, sayısız kimyevi maddeler elde edilir. Düşük kaliteli kömürler termik santrallerde yakıt olarak kullanılır.

Petrol: maden kömürü bakımından fakir olan Japonya, petrolden yana da talihli değildir. Yataklar çok dağınık, verimi düşük, elde edilen petrolün kalitesi orta derecededir. Petrol yatakları daha ziyade Honshu'nun batı ve kuzey batısında bulunmaktadır. Petrol istihsalı uzun müddet yıllık 300 bin t. seviyesinde kalmıştır. İstihsal 1961 de rekor seviyeye ulaşarak 670.000 t. u bulmuştur. Fakat yakacak ihtiyacı çok genişlemekte ve petrol istihlakinin gelecek yıllarda iki misli artarak 32 milyon t. a varacağı tahmin edilmektedir. Bu suretle Japonya petrol ihtiyacı bakımından büyük ölçüde yabancı ülkelere bağlı kalmakta, ithalatından % 16 sından daha fazlasını ham petrol teşkil etmekte, bu suretle petrol dış ticaretin ikinci mühim maddesi olmaktadır. (Petrolün 2/3 si Orta Doğu'dan, 1/3 i ABD den geliyor). İthal edilen ham petrol Tu-

DİKKAT!...

**İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İKTİSAT FAKÜLTESİ
ANKARA ŞUBESİ BAŞKANLIĞINDAN**

Şubemiz Genel Kurul Toplantısı, aşağıdaki gündemi görüşmek üzere 16. Ekim. 1966 günü saat 14.00 de Adakale Sokak Ada Apt. No. 8/1 deki lokalinde, ekseriyet sağlanamadığı takdirde 23. Ekim. 1966 Pazar günü aynı yer ve saatte yapılacaktır.

GÜNDEM :

- 1 — Açılış.
- 2 — Başkanlık divanı seçimi
- 3 — Faaliyet, Murakabe ve Muhasebe raporlarının okunması
- 4 — Tenkidler
- 5 — Yönetim Kurulu ve Murakıpların ibrası
- 6 — Merkezle olan ilişkilerin görüşülmesi
- 7 — Dilekler
- 8 — Yönetim Kurulu ve Murakıpların seçimi.

Ankarada o tarihlerde bulunacak mezunlarımızın ilgisini rica ederiz.

3 AHBAP ÇAVUŞLAR

GÜR HALI SÜPÜRGESİ,
GÜR MEYVE PRESİ,

Minik HALI SÜPÜRGESİ

TÜRKİYE G. SATICISI GÜR Tic. Ltd. Şti. Ulus Ankara

rumi ve Kudamatu da tesis edilmiş bulunan büyük rafineri tesislerinde (ki kapasitesi aşağı yukarı İngiltereninkine eşit) tasfiyeye tabi tutulmaktadır.

Elektrik : Doğal şartların en müsait görüldüğü yegâne enerji kaynağıdır. Japon dağları bol su kaynakları ihtiva eder ve yamaçlardan akıp gelen bu sular beyaz kömür üretimi için elverişli bir ortam meydana getirirler. Fakat ne yazık ki bu akarsuların boyları kısadır ve zayıf kapasiteli yataklardan süratle inerler. Diğer taraftan ülkenin zelzele kuşağında bulunması, büyük barajların yapılmasına engel teşkil etmektedir. Avrupa'da görülen orta derecedeki barajlar, bu ülke için dev yapılar telâkki olunur. Bununla beraber japonlar orta derecede santraller inşasına hız vermişler, istihsalı artırmışlardır. Elektrik, bu suretle diğer bütün ülkelerden çok daha fazla kullanılan bir enerji kaynağı olmuştur. Beyazkömür üretimi 1960 da 60,7 milyar Kws.i bulmuştur (Fransa 38, İsviçre 18 milyar Kws.). Japonlar son on yıl içinde bir düzine ultra modern baraj inşa etmişler, bu suretle su kuvvetinden elde edilen elektrik enerjisi yekün elektrik enerjisinin yarısına baliğ olmuştur. Fakat inşa kolaylığı ve çabukluğu sebebiyle Japonya, büyük şehirlerde ve limanlarda termik santraller kurulması yolunda, Amerikan yardımından büyük bir kısmı 1954-62 plânının gerçekleştirilmesine hasretmiş, ayrıca dış borçlanmalara girmiştir. Bu suretle gayrimuntazam yağışların mahzurları giderilmiş, artan talep karşılanmış, vasat dereceli kömürle linyit yakıt olarak kullanılmış olmaktadır. Termik santrallerden elde edilen elektrik enerjisi 57 milyar Kws. i bulmuş böylece Japonya 117,4 milyar Kws. ile ABD, SSCB, İngiltere ve Almanyadan sonra dünyada 5. sırayı almıştır. Bu santrallerin randımanı mükemmeldir ve ABD seviyesine yakındır. Dokuz özel şirket istihsal ettikleri elektrik enerjisini satmak suretile memleket ihtiyacının %

98 ini karşılarlar. Bu şirketler yarı resmi bir teşekkül tarafından kontrol edilmektedirler.

Enerji meselelerine son vermeden önce atom enerjisinin kullanılma imkânlarına da kısaca temas edelim.

Yüksek enerji elde etme problemi Japonya'da kendini şiddetle hissettirirken nükleer enerjinin uygulanmasına doğru süratli bir dönüş yapıldı. En yetkili fizikçiler çalışmaya koyuldular. 1956 da bir atom enerjisi komisyonu teşkil olundu ve bütün büyük tröstler yabancı teknik teşekküllerle (ABD, Fransa) işbirliği yaparak büyük miktarlarda araştırma yatırımlarına giriştiler. Resmi ve özel araştırma merkezleri kuruldu. Halihazırda üç reaktör faaliyettedir. Uzun devre enerji inkişaf plânı 10 yıllık (1961-70) bir hazırlık devresini öngörmektedir. Bu devrede ilk nükleer santral inşa olunacak ve nükleer enerji diğerleri ile rekabet edebilecektir. Bu arada japonların atomun sulhçu gayelerle kullanılmasının en şiddetli taraftarlarından birisi olduğunu belirtelim.

Hammadde kaynakları : Büyük çabalara rağmen istihraç olunan madenler talebi karşılamaktan uzaktır, zira yataklar fakirdir, numune kabilinden ötede beride dağılmış olarak bulunurlar. Bu yönden de japonlar büyük ölçüde yabancı ülkelere muhtaçtırlar. Demir rezervleri zayıf ve ihtiva ettikleri demir bakımından yetersizdir. Bilfarz Muroran bölgesinde % 40 cevherli demir sülfür işletilir ki bu madenler yüksek kalite demir istihsalı için elverişsizdirler. 1961 yılında 1,5 milyon t. demir istihsaline karşılık, 15 milyon t. dan daha fazla ithalâta bulunulmuştur. Japonya demir cevherinin 1/3 ini Malezya'dan, geri kalanını teknik yardım ve çelik ihracatı karşılığı Hindistan'dan, Filipinler'den ve bir miktar da ABD den gelmektedir. Bundan başka bir miktar manganaz, ihtiyaca yetecek kadar da gü-

müş ,mağnezyum (deniz suyundan çıkarılıyor) ve krom elde edilmektedir. Çinko istihsali yüksektir: 168.000 ton. Bu arada japonların yukarıda sayılan madenlerin hurdacılığına da büyük ehemmiyet verdiklerini belirtmek icabeder. Japonya büyük partiler halinde molibden ve kurşun satın almaktadır. Boksit, nikel, platin ve kobalt madenlerinden de tamamen mahrumdur ve çeşitli ülkelerden ithal edilmektedir. Diğer yandan metalik olmayan madenlerden çimentolu kalkerler, sert

killer ve cam yapmaya elverişli kumluklar yönünden durumu fena sayılmaz. Temel kimyevi maddelerden karbon, mağnezyum, kireç ve kükürt ihtiyaca cevap verdikleri halde tuz, fosfat, nitrat ve potas miktarı açık vermektedir.

Bu suretle kudretli bir sanayinin ne derece zayıf ve kısır tabii temeller üzerine kurulmuş olduğu açıkça görülmektedir.

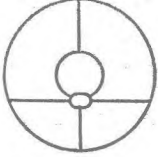
(Devamedecek)

ARSLAN tuğla

ATEŞ TUĞLASI
YAPI TUĞLASI

FABR.: Silâhtar C. 148 Eyüp-Tel : 21 11 32 - MAĞ.: Tersane Cad. 67 Karaköy-Tel : 44 30 40

İdare ve Rüşvet

Orhan BULDAÇ

İdare :

İnsanlar, topluluk halinde yaşamaya başladıkları günden bu yana aralarındaki çeşitli ilişkileri düzenlemek amacı ile bir takım sistemler geliştirmişlerdir. Bu sistemler sayesinde hem sosyal hayatın yerleşmesi ve gelişmesi hem de yeni bir takım modern kuruluşların hizmet alanına girmesi sağlanmıştır.

Bu açıklamaya göre idare; kişiler ve kurumlar arasındaki çeşitli ilişkileri düzenleyen, sosyal hayatın devamını ve toplulukların mutluluklarını temin etmek amacı ile konulmuş bir mekanizmadır. Anlaşılacağı üzere, (İDARE) sayesinde düzenli ve devamlı bir sosyal hayat sağlanmakta ve idareler toplulukları mutlu kılmak amacı ile konulmakta ve işletilmektedir.

Teorik olarak amacı bu olan idareler, çok kere düzenli ve devamlı bir sosyal hayat kurma ve toplulukları mutlu kılmak konularında yetersiz kalmakta (BOZUK ve İŞLEMEZ İDARELER) yüzünden o idare altında yaşayan insanlar mutsuz olarak çağdaş uygarlık düzeyinin sağladığı çeşitli olanaklardan yoksun kalmaktadırlar. Kötü idareler altında yaşayan insanların meydana getirdikleri ülkeler ise «GERİ KALMIŞ ÜLKE» olmaktan kurtulamamaktadırlar.

İdareler, toplumların sahip olduğu ekonomik olanakların değerlendirildiği potansiyeldir. İdare ne kadar rasyonel çalışırsa toplum o nisbette ileri gider.

RÜŞVET :

Amacı halka ve topluma hizmet olan idarelerin, iş görmesi geri kalmış ülkelerden bazı özel koşullara bağlı kalmaktadır. Halkın hizmetinde olan idarelerde, idareyi harekete geçiren kanun ve prensipler vardır. Geri kalmış ülkelerde ise idare, kanun ve prensiplere uygun olarak çalışmaz, objektif olmak niteliği azalmıştır. Bazı yan tesir ve araçları harekete geçirmek gerekir. Kısaca idare, bedelsiz olarak çalışmaz. Bu kanunsuz bedelin adı RÜŞVETTİR. Rüşvet verilir, aracı bulunur, hak ve haklı düşünülmez, Adalet çiğnenir.

İDARE ve TÜRKİYE'DEKİ DURUM:

1961 Anayasamız idarede keyfiliğe meydan vermemek üzere çeşitli modern kuruluşları öngörmüştür. Çift meclis, Anayasa Mahkemesi, Yüksek Hakimler Kurulu ve Danıştay ve benzeri kuruluşlar bunun en tipik örnekleridir.

Bütün bu kuruluşlara rağmen, yurttaşlarımız ve Devlet Kurumları arasında cereyan eden ilişkilerin Adalet ölçülerine uygun olarak sürdüğü iddia edilemez.

Geçen ay içerisinde Samsun'da Bölge valileri toplantısında İç İşleri Bakanı Sayın Sükan'ın İdarede rüşvetten söz açması ve bunu Türk İdare Hayatı için büyük bir tehlike olarak nitelemesi Türk idaresinin kötü durumunu ortaya çıkaran en sıhhatli belgedir. Sayın Bakanın İdare amirlerini rüşvetle savaşa çağırması olumlu bir tutumdur. Bu çağırının olumlu sonuçları bütün yurttaşlarımızı memnun edecektir.

Üzülerek itiraf etmek gerekirken bugün, yurttaşlarımız haklı işlerini rüşvetsiz gördürememekte, ve bundan büyük üzüntü duymaktadırlar.

Rüşvetle her işin yaptırılabilceği, haklının haksız çıkartılabileceği yurttaş zihnine iyice yerleşmiştir. Bu inanç idarenin geleceği ve Türk İdarecilerinin ba-

şarıları için büyük engeldir.

Belediyeler, Tapu Daireleri, Maliye, Sağlık ve Eğitim kuruluşları, Karakol ve Adliye de rüşvet büyük rol oynamaktadır. Yapılan şikâyetler ise cevapsız kalmaktadır. Ve yurttaş inanmaktadır ki, yakalanan afyonlar rüşvetle çok rahat olarak domates salçası veya karabiber olabilir, yalancı şahitlerle Haklar çalınabilmektedir.

Kalkınma çabası içerisinde olan Ülkeler için özellikle «KÖTÜ İDARE» en büyük handikaptır.

Türkiyemizin kalkınması, İyi ve Adil bir İdare düzeninin sağlanması ile çok ilgilidir. Halkın hizmetinde, Halktan yana bir idare Halkımızı mutlu kılar ve Kalkınma çabalarımızı başarıya ulaştırır.

Az Gelişmiş Ülkelerin müşterek *Alın yazıları..*

Eyüp KARADAYI

ünümüzde dünya milletleri, ırk, din, dil, ideoloji ve rejim farklılıkları tamamen bir tarafa bırakılarak sadece ve sadece iki büyük grupta toplanıyor:

- Gelişmiş ülkeler,
- Az gelişmiş ülkeler...

Dünya milletleri topluluğunu meydana getiren ve sayıları 100 rakamını çok geride bırakmış bulunan bayrak sahibi ülkeler herşeyden önce kalın çizgili bir hatla birbirinden ayrılıyor ve; ya birine, ya da öteki gruba girerek yaşama mücadelelerine devam ediyor.

Rakamlara, istatistiklere önem veren devlet adamları, iktisatçılar 7/1 lik bir orana bakarak çağımızı şu ifade ile karakterize etmek istemektedirler; «Az gelişmiş ülkeler çağı»... Gerçekten de dünya nüfusunun yedide birinin, dünyü geliri-nin yarıdan fazlasını aldığını gördükten sonra bu fikre iştirâk etmemek cidden zordur. Bilhassa son 10-15- yıl içinde istiklâllerini elde ederek müstakil idare ve bayrak sahibi olarak dünya milletleri camiasına katılan yeni ülkeler arasında gelişmiş sayılabilecek bir tanesini dahi göstermek mümkün değildir. Bu da çağımıza bu adı verenleri haklı çıkartacak lehte birer delil olmaktadır.

Biz burada konuyu bir ekonomik doktrin, bir rejim meselesi olarak ele almak, mukayeseler yapmak niyetinde değiliz. Yazımızın konusu, günümüzde çok sık kullanılan «az gelişmiş ülkeler» tanımının değişmeyen müşterek vasıflarını ele almak olacaktır.

En basit, fakat en geniş ifadesi ile «az gelişmişlik» ekonomik bir manâ ifade etmektedir. O bugün herkes «az gelişmiş ülke» ifadesinden «İktisaden gelişmesini tamamlıyamamış, kapital, istihsal ve millî gelir hesapları tatminkâr sonuçlar veremeyen milletleri» anlaşılmaktadır.

O halde nedir bu az gelişmiş ülkelerin müşterek «alın yazıları...» ve bu karakterdeki her ülkede kalkınma plânlarına konu olan arızalar?..

Tasnifi yapan araştıracının arzusuna göre sayıları azaltılıp-çoğaltılabilecek olan «az gelişmişlik ölçüleri» bize göre şöyle sıralanabilir:

a — Düşük bir millî gelir seviyesi:

Çağımız iktisatçılarının ortaya çıkardıkları «Millî gelir» mefhumu artık milletlerin zenginliği mukayese imkânı veren başlıca ölçü olmaktadır. Fert başına düşen millî gelir yüzdesiz 500 doları bulan en yüksek seviye ile kıyaslandığında az ge-

İşmiş ülkelerin 50-200 \$ lık ortalamaları hakikaten gülünç durumda kalmaktadır.

b — Hızlı bir nüfus artışı :

İktisadi gelişme içinde olan ülkelerin ister sosyolojik, ister psikolojik ve ister biyolojik tesirlerle olsun % 3'ü bulan yıllık nüfus artışı nisbetleri, hem kalkınmayı yavaşlatan bir engel, hem de sosyal düzensizlikleri doğuran başlıca faktör olmaktadır.

Kalkınmayı plânlayanları, önce bu hızlı çoğalma nisbetini yavaşlatma tedbirleri almaya zorlayan sadece fert başına düşen milli gelir payı meselesi değildir. Gelişmiş ülkeleri dahi ileride etkileyecek olan büyük «Beslenme» problemidir.

Elde mevcut istatistiklere göre halen dünyanın en hızlı nüfus artış oranına sahip ülkeleri, Türkiye, Formosa ve Venezuella'dır.

c — Düşük bir kültür seviyesi:

Düşük bir okuma-yazma oranı ve dolayısıyla zayıf kültür seviyesi, az gelişmiş ülkelerin müşterek vasıflarından birisidir. Gelir seviyesinin düşüklüğü ile sıkı bir ilgisi olan bu durum, iktisadi kalkınmanın sür'atli yürümesini engelleyen bir unsur olarak yöneticileri düşündürmektedir.

Son olarak UNESCO tarafından neşredilen istatistiklere göre; 10 yaşından büyük nüfusların okuma-yazma bilmeyenleri muhtelif ülkeler itibariyle şöyledir:

Arjantin % 17, Yunanistan % 41, Brezilya % 57, Türkiye % 70, Mısır % 86, Hindistan ve bazı Afrika ülkeleri % 90.

d — Tarım ve Sanayileşme Mukayesesi :

Az gelişmiş ülkelerin değişmez karakteristiklerinden biri de tarım ve ticaret sektörünün, sanai sektör karşısındaki

üstün görünüşüdür. Bilhassa tarımla uğraşan nüfusun, aktif nüfusa oranı hakikaten çok yüksektir.

İngiltere'de %5,5, Almanya'da % 20, Fransada %28, Yunanistanda %48 olan bu oran Türkiye'de % 77'yi bulmaktadır.

Az gelişmiş ülkelerde enfastrüktür -alt yapı- yatırımlarının yetersiz bulunuşu, sanai yatırımları ürktütücü bir fonksiyon teşkil etmektedir. Yüksek bir (sermaye/hasıla) oranı, yatırımların randımanını düşürdüğünden, dahili tasarrut hacmi ve sermaye piyasası kifayetsizdir. Bu gibi ülkelerin tarımsal karakterleri kolaylıkla değiştirilememektedir.

Bu ülkelerdeki tarımsal karakter; düşük randımanlı, muhafazakâr tarzda rasyonel çalışmayan işletmeler şeklinde tarif edilebilir. Genellikle «Tek mal» prensibi çerçevesi içinde, sınırlı cins ve miktarlarda üretilen tarımsal mallar, bu ülkeleri «bağımlı ekonomiler» haline getirdiği gibi, gerek bölge ve gerekse daha büyük çapta meydana gelen ekonomik krizler en büyük tesirini bu karakterdeki ülkeler üzerinde hissettirmektedir. En yüksek «gizli işsizlik» oranına %25 ile yine bu ülkelerde rastlanmaktadır.

Ticaret Sektöründeki anormal mik-tardaki gelişme, az gelişmiş ülkelerin müşterek vasıflarından bir diğeridir. İngiltere'de tarım işçisi ile ticaret işçisinin sağladığı net hasılat oranı 100/100 iken, bu oran A.B.D. de 100/100, İtalya'da 100/230, Meksika'da 100/770 ve Türkiye'de % 780 dir.

Yine Kalkınma Plânımıza göre; Ticaret Sektöründe çalışan %7 oranındaki nüfusun millî gelirden aldığı pay %35 dir.

Yukarıdan beri izaha çalıştığımız bu müşterek karakterler, herhangi bir ülkenin istatistikî tabloları ile mukayese edilerek, o ülkenin hangi grup içinde mütalaâ edileceği kolaylıkla anlaşılabılır. Ne

var ki, böyle bir karşılaştırmanın neticesi, araştırmacıyı gerçekten tereddüte bera-kabilmektedir.

İşte bu sebeple, Gelişmiş ülkeler - Az gelişmiş ülkeler kutupları arasında; «Orta derecede gelişmiş ülkeler» adıyla diğer bir grubun daha varlığını kabul etmek tasnif kolaylığı sağlaması bakımından faydalıdır.

Genel olarak, her ülkeye tatbik im-kânı bulunan bu dört ana kıstastan herhangi biri tek başına bir modele tatbik olduğunda araştırmacıya yanıltıcı neticeler vermesi çok muhtemeldir.

Nitekim meselâ, fert başına düşen millî gelir kıstası Venezuella veya Küveyt'te yüksek bir oranla karşımıza çıkmaktadır. Halbuki gerek Küveyt gerekse Venezuella sahip bulundukları yüksek fert başına millî gelir oranına rağmen, hiçbir zaman gelişmiş bir ülke değildir.

Bir Sınıflama :

ugün için dünyada dört kıta üzerinde, çeşitli ülkelere mensup üç milyardan fazla insan yaşamaktadır. Yapılan kaba bir hesaba göre dünya nüfusunun ancak altıda ikisi kadar kısmı gelişmiş veya orta derecede gelişmiş ülkelerde yaşamaktadır. Bu ülkelerde yaşayan nüfus miktarı da yaklaşık olarak $375+300 = 675$ milyondur. Geriye kalan 2.325 milyon insan ise gelişmemiş ülkeler grubuna giren 75 memlekette yaşamaktadır.

Ünlü Amerikalı İktisatçı P. A. Samuelson'un Dünya milletleri câmiyasına dahil 109 ülkeye ait tasnifini buraya alarak yazımıza son vermek istiyoruz.

1 — Gelişmiş ülkeler :

A. B. Devletleri, Avustralya, Belçika, B. Almanya, Danimarka, Fransa, Hollanda, İngiltere, İsviçre, İsveç, Kanada Norveç, Yeni Zelanda Lüksemburg.

2 — Orta derecede gelişmiş ülkeler :

Arjantin, Çekoslovakya, Finlandiya, Güney Afrika Birliği, İrlanda,

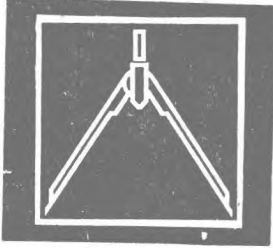
İspanya, İsrail, Japonya, Küba, Macaristan, Polonya, Portekiz, Portoriko, Rusya, Şili, Uruguay, Venezuella, Avusturya.

3 — Az gelişmiş ülkeler :

Afganistan, Arnavutluk, S. Arabistan, Bulgaristan, Borneo, Bolivya, Brezilya, Burma, Dominik, Kenya, Küveyt, Kongo, Kamerun, K. Rodezya, Habeşistan, G. Rodezya, Gana, Fr. Batı Afrikası, Fr. Afrika Ekvatoru, Angola, Cezayir, Fas, Liberiya, Libya, Madagaskar, B. Arap Cumhuriyeti, Mozambik, Nijerya, Nyesaland, Ruando-Urindi, Sierra Leone, Sudan, Tanganika, Tunus, Uganda, El Salvador, Guatemala, Haiti, Endonezya, Honduras, Hindistan, Kolambiya, Kostarika, Meksika, Nikaraguas, Paraguay, Peru, Çin, Formaza, Filipinler, Hindistan, Irak, İran, K. Kore, G. Kore, Lübnan, Malaya, Nepal, Pakistan, Seylan, Suriye, Tayland, Türkiye, Ürdün, Y. Gine, Yemen, Yunanistan, Y. Volta, Vietnam, Birmanya, Somali, Kamboç, Mali, Kıbrıs.

P. A. Samuelson'un bu sınıflaması, değişmez karakter ve ölçülerin elde mevcut bulunmayışı sebebiyle belki gerçeği tam olarak aksettirememektedir. Ancak genel anlamdaki bir tabloyu ortaya koymakta olduğu da muhakkaktır.

Tablonun tetkikinden de anlaşılacağı gibi, gelişmiş ülkeler grubuna giren memleketlerin tamamı «Batılı» veya «Batı tarafları» bloka dahil memleketlerdir. Orta derecede gelişmiş ülkeler arasında çoğunluğu «Doğu Bloku»na mensup memleketlerle Güney Amerika ülkeleri teşkil etmektedir. 109 ülkenin dahil bulunduğu az gelişmiş ülkeler grubu, hemen hemen tamamen Ortadoğu, Afrika ve Asya bloku memleketlerinden müteşekkil bulunmaktadır. Bu da Batı'nın Doğu'ya olan büyük ekonomik üstünlüğünün başlıca delilini teşkil etmektedir.

Sağ - Sol meselesi

Suha AKSOY

Son günlerde, ortanın solu deyiminin ortaya atılmas ile, aydınlarımız arasında, sol tabiri üzerinde tartışmalar, yapılmakta, basınımızda bu konu ile ilgili makaleler neşredilmektedir. Ancak bu konuda yazı yazarlar çoğunlukla siyasetin içinde olduklarından, ileri sürdükleri fikirler, manzaranın kendi bulundukları noktadan görünüşünü ortaya koymakta ve birbirini tutmaz sonuçlara varmaktadır. Sağ-sol tabirlerinin bir tarafsız için ne manâya geleceğini araştırmakta bunun için fayda vardır.

Hepimizin bildiği gibi sağ- sol tabirleri ilk olarak Fransız ihtilâlini müteakip ortaya çıkmış ve mecliste reise göre sağda ve solda oturanlar kastedilerek kullanılmıştır. O zaman reisin sağında oturanlar eski rejim taraftarları muhafazakârları, solunda oturanlar da yeni fikirlerin savunucularını temsil ediyorlardı.

Yalnız burada dikkat edilmesi gerekli olan nokta o zaman sağcılarının da solcularının da esas prensiplerde birleşmiş olmalarıdır. Yani sağcılarının eski rejime dönme taraftarları, solcularının da yeni rejimin savunucuları olarak adlandırılmaları yanlış olur.

Fransız ihtilâli ile birlikte gelen prensipler, Hürriyet - Eşitlik - Kardeşlik pren-

sipleridir. Bu prensipler sağcılar tarafından da solcular tarafından da kabul edilmiştir. Ancak sağcılar bu hedeflere varmak için eski düzeni yumuşak metodlarla küçük çapta değiştirmeyi, solcular ise eski düzenle bağlı kalmayarak köklü değişiklikler yapmak suretile amaca varmayı uygun buluyorlardı. Yoksa ihtilâl meclislerinde, ihtilâlden önceki hürriyet-sizliği, farklılıkları ve kusurları savunmak isteyenlerin bir grup teşkil edebileceklerini düşünmek mümkün değildir.

Aslında milletlerin ilerlemeleri, kalkınmaları daha mes'ut daha huzurla bir hayata kavuşmaları, sadece o memlekette uygulanan rejime bağlı değildir. Zaman faktörünün ilerlemedeki rolü rejim faktöründen daha önemlidir. Hangi rejim uygulanırsa uygulansın bir memleket muhakak ilerler. Yalnız ilerlemenin kolaylaşması veya zorlaşması uygulanan rejime bağlı olur.

İşte Fransız ihtilâlindenberi aydınların her memlekette tartıştıkları konu budur. Yurdumuz, milletimiz hangi şartlarla daha çabuk ilerler. Burada da iki görüş karşı karşıya gelmektedir. Sür'atle kalkınmak için kesin ve köklü tedbirlere başvurmak, emniyetle ilerlemek için gerekliliği kesin olarak belirilmiş tedbirleri almakla yetinerek maceralara atılma-

mak. İş böylelikle dönüp dolaşıp nakliyat işletmelerini ana prensiplerinden ikisini karşıkarşıya getirmektedir. Emniyet mi? Sür'at mi?

Bu gün demokratik rejimin uygulandığı ülkelerin hepsinde, bu iki görüşü savunan partiler karşı karşıya gelmektedirler. En güzel örnek Demokrasiyi en iyi uygulayan bir memleket olan İngilteredir. Belli başlı iki büyük partiden Muhafazakârlar kolaylaştırıcı tedbirlerle emniyet içinde gelişmeyi, işçiler de daha hızlı bir gelişme için kesin tedbirlere başlamayı uygun bulmaktadırlar.

Sosyalizm, bu günkü modern cemiyyetin ana hedeflerinden biridir. Demokratik düzenin ortaya çıkmasından sonra, Hürriyet prensibinin uygulanması nisbeten kolay olmuş ve insanların hürriyet bakımından meseleleri önemli ölçüde halledilmiştir. Buna karşılık hukuk sahasında eşitliğin kabulü insanların eşitlik prensibi karşısındaki meselelerini halledememiştir. Ekonomik farklar fiili eşitliğin tahakkukuna engel olmuştur. Aslında eşitlik prensibi ile hürriyet prensibi biraz da birbirinin işini güçleştirir durumdadırlar. Şöyle ki, hürriyeti tam olarak herkeze verdiğimiz zaman kuvvetli zayıfı ezer ve tasfiye eder. Buna karşılık eşitliği tam olarak uyguladığımız zaman da bu işi zorla yapacağımız için ortada hürriyet diye bir şey kalmaz. Netice olarak, bu iki prensibin uygulanmasında doz meselesi büyük önem taşır. İnsanlar, hürriyetlerini, eriştikleri medeniyet seviyesi

ile orantılı olarak benimsedikleri için, ileri ve aydın memleketlerde, biraz daha fazla refah için, hürriyetlerinden büyük ölçüde vazgeçmelerini beklemek boşuna-dır. Bunun için ileri demokrasilerde ve demokrasi yolunda ilerleme çabasında olan memleketlerde, sosyalizm yani refahın topluma yaydırılması, Hürriyetlere dokunulmaksızın başarılmak gereken bir gaye olarak gözükmektedir. Daha doğrusu halktan daha fazla refah uğruna, terketmeye razı olacaklarından fazla bir hürriyet fedakârlığı istenemez. İşte demokratik memleketlerde bugün sağ sol ayrımı bu noktada başgöstermektedir.

Sağ partiler, muhafazakârlar, refah seviyeleri için fazla fedakârlığa razı olmayacak çevreleri solcular, sosyalistler ise, refah seviyelerini yükseltmek için, hürriyetlerinden daha fazla fedakârlık etmeye hazır olan çevreleri temsil etmektedirler.

Burada komünistlerin durumuna da kısaca değinmekte fayda vardır. Komünizm Firavunlar zamanındanberi uygulanan bir metod olan tahakküm yönü ile, çok ilkel bir rejim olarak gözüktüğünden, medenî ve hür milletlerin ilerleme çabası ile ilgili tabirler olarak ele aldığımız sağ-sol meseleleri ile, komünizmi bir arada düşünmemek lâzımdır. Komünizmin yasak olduğu memleketlerde, Komünistlerin kendilerine, sosyalist ya da solcu demek zorunda kalmış olmalarından doğmuş olan yanlış anlayış işi sadece karıştırmaya yaramaktadır.

Amerikadan Mektup

Amerikan Bankacılığı

Yalçın ÖLÇER

Bu köşeden değerli okuyucularıma hitap ederik Amerika'nın iktisadi hayat ve düzeni, Amerika ekonomisindeki gelişme ve yenilikleri, Mobil, Shell gibi dev petrol şirketlerini, Ford, General Motors ve Chrysler gibi dünyaca tanınmış fabrikaların iktisadi güçlerini, çalışmalarını ve dünya üzerindeki hakimiyetlerini ve bunların nedenlerini tahlile çalışarak sizlere sunacağım.

Bu yazımda da sizlere tam olarak Amerikan Bankacılığını izaha çalışacağım. Amerikan Bankalar Birliğinin en son bülteninden öğrendiğime göre halen Amerika'da 17.000 çeşit banka bulunmaktadır. Bugün Amerika'daki bütün bankalar «American Banking Association» denen Amerikan Bankalar Birliğine bağlıdır. Bu birlik 1875 den beri faaliyet göstermekte ve halen 4 bölüm, 7 komisyon ve 35 çalışma grubu ve birçok küçük komitelerden ibaret olarak Millî Amerikan Bankacılığını organize etmeye çalışmaktadır. Birlik devamlı şekilde üye bankalarına haftalık, aylık ve yıllık bültenler neşretmekte ve üyeleri için aldığı kararları da bültenler ile bildirirken, Bankalara da yön vermeğe çalışmaktadır. Bu birlik Amerikanın, şirketlerin ve bankalarında iktisadi durumlarını tahlil etmektedir. Birliğin Amerikanın iktisadi

hayatı üzerindeki önemi inkâr edilemez. 17.000 banka çeşidi olduğunu duyan okuyumularım belki şaşıracaklar ama, izahtan neden bu kadar fazla banka çeşidi olduğunu kolayca anlayacaklardır. Bugün Amerika'da 50 eyalet olmasına rağmen bu eyaletlerin herbirinin idare, kanun ve düzenleri değişiktir. Bir eyalet kendi bankalarını korumak için başka eyalet bankalarının şube açmasını kısıtlamış olduğundan, eyalet bankaları ancak kendi eyaletlerinde faaliyet gösterebilmiş ve kendi eyaleti dahilinde gelişmeye çalışmıştır. Amerika'nın büyük eyaletlerinden biri olan Misigan'da halen 400 civarında banka çeşidi bulunmaktadır. 50 eyalete göre 17.000 banka çeşidinin normal olduğunu kabul etmek gerekir.

Bugün Amerikanın ve dünyanın bir numaralı bankası olan, merkezi Kaliforniya'daki «Bank of America National Trust and Saving Association» kısa adıyla «Bank of America» nin halen Amerika dahilinde 891 şubesi bulunurken, Amerika dışında da 34 ülkede şube ve 11 ülkede de ajansı ile bütün dünya ülkeleri üzerinde yatırım ve finansman müesseselerine sahiptir. Öz sermayesi \$ 181.125.000.- olan yalnız bu bankanın Amerika dahilinde Kaliforniya eyaletinden başka Nevada ve Arkansas eyaletlerinde şubeleri var-

dır. Tamamiyle elektronik makinelere sahip, 29.051 personelin çalıştığı Bank of America'nın 1965 yılı kararı da \$ 88.046.588.- olup, 1965 yılı tasarruf hacmi de \$ 16.528.957.604.-'dir.

Dünyanın iki numaralı bankası olduğu, bu bilgileri topladığım Amerika'daki resmî bir teşekkülce günlük, şirketler hakkındaki bütün değişiklikleri sistematik olarak neşreden «Standard poors & cooperation records» daki bilgilere göre, The Chase Manhattan Bank'ın sadece New York eyaletinde 133 şubesi olmasına rağmen, 46 ülkedeki 3700 muhabir bankayla çalışmakta ve ayrıca 36 ülkede de şubeye sahip bulunmaktadır. Bankanın bu şubelerinde Amerika dahilinde 12729 memur, Amerika dışında da 2701 memuru çalışmaktadır. Yine aynı kaynaktan edindiğim bilgiye göre de Amerika'nın üç numaralı bankası First National City Bank'dır. Bu banka da sadece New York eyaletinde faaliyet göstermek-

te ve ayrıca yabancı ülkelerde de 32 şubesi bulunmaktadır.

Yukarıdaki izahatımdan da anlaşılacağı gibi, büyük bankalar faaliyetlerini daha çok Amerika dışına kaydırarak, yatırım ve finansman müesseseleri tesis etmişler ve Amerika'da toplanan tasarrufları bu müesseselerinde değerlendirmek yönüne gitmişlerdir.

Amerika'daki bankalara gelince :

A — Yönetilmeleri bakımından

1 — Devlet bankaları; imtiyazlarını devletten alır ve U.S.A. kanunları gereğince yönetilir.

2 — Millî bankalar: imtiyazlarını eyalet idaresi ve kanunlarından alır. Bu bankalar devamlı olarak hisse senetleri değerini kontrol eden bir kontrolör ve Amerika hazine dairesinin resmî bir memuru tarafından murakabe edilirler.

B) İcra ettikleri hizmet bakımından da:

1 — Şubeler olan bankalar

(Zira bazı bankaların şubeleri yoktur)

2 — Ticaret Bankaları

(Türkiye'de olduğu gibi)

3 — Muhabir Bankalar

(Yabancı ülkeler ile İthalât-İhracat-kambiyo işlemi yapan bankalar)

4 — Memleket Bankaları

(Yıllık kârı \$ 7.500.000.-den fazla olan memleket bankaları)

5 — Oto Bankaları

(Arabayla gelen müşterilerine otomobil-den inmeden bu şubelerce bankacılık hizmeti ifa edilmektedir.)

6 — İhtiyat Bankaları

(Bankaların ayıracağı kanunî ihtiyatlar, bu bankalarca muhafaza edilmektedir.)

7 — Grup Bankaları

(Anonim şirketlerin birleşmesiyle kurulmuştur)

8 — Bağımsız Bankalar

(Küçük şehirlerde kurulan bankalardır. Şubeleri yoktur.)

9 — Endüstri Bankaları

(Endüstriyel tesislerin finansmanı için kurulmuş bankalar)

10 — Sigorta edilmiş bankalar	(Federal Deposit Insurance Corporation adıyla adlandırılan ve tasarruf hesabı sahiplerinin tasarruflarını korumak gayesiyle kurulmuş bu sigorta müessesesinin azası olan bankalardır.)
11 — Yatırım Bankaları	(Çeşitli yatırımları finanse eden bankalar)
12 — Üye Bankalar	(Federal Reserve Bank'a «İhtiyat Bankası» aza olan bankalar)
13 — Gayrimenkul Bankaları	(İpotek karşılığı borç veren bankalar)
14 — Her çeşit banka muameleleri gören bankalar.	
15 — Karşılıklı Tasarruf Bankaları	(Sermayeleri yoktur. Ortakların tasarrufları ile ve karşılıklı itimada dayanarak kurulmuş bankalardır)
16 — Millî Bankalar	
17 — Özel Bankalar	
18 — Tasarruf Bankası	
19 — Eyalet Bankası	(Eyalet dahilinde kurulan bankalar)
20 — Kredi Bankaları	(Çeşitli müesseselere kredi sağlayan bankalar)

Yukarıdaki tasnif, Bankalar Birliği'nin çıkarmış olduğu «Bank Terminology» adlı kitaba göre yapılmıştır.

Şimdi de Amerikan banka personelinin yetişmesine temas etmek istiyorum. Amerika'da bankalar personel yetiştirmek için çeşitli kuruluşlara sahip olduğu gibi, daha High School'da (lise) okuyan bir talebe, eğer bankacılık sahasına intikal edecekse bu formasyonu lisede iken alacağı ihtiyari dersler ve akşamları devam edeceği bankacılık kursları ile temin etmektedir. Bunun dışında üniversiteler ve Colege adı ile anılan yüksek okullarda banka personeli yetiştirmek

üzere 3'er aylık 2'ser devreli gece kursları açmaktadır.

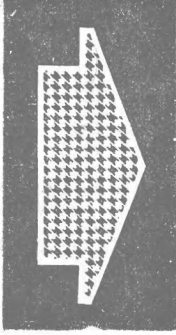
a) NABAC «National Association of Bank Auditors and Comptrollers» adı verilen teşkilât bankalara kontrolör ve müfettiş yetiştirmektedir.

b) AIB «American Institute of Banking» ise tamamen bankalara personel yetiştirmektedir.

Yukarıda izaha çalıştığım hususlar, Amerikan Bankacılığının temel prensipleridir.

Gelecek ay tekrar hitap edebilmek ümidi ile, değerli meslektaşlarıma sonsuz sevgi ve hürmetler.

Müesseselerimizi Tanıyalım

Mali Polis Şubesinin kuruluş ve görevleri

Mali Polis Müdür Mua.
Gültekin DEMİR

Amerika ve Avrupanın bazı devletle-
rinde daha eski yıllarda kurulmuş olan ve
randıman alınan Malî Polis Teşkilâtı,
memleketimizde ilk defa 1963 yılında İç-
işleri Bakanlığının buyruklarıyla İstan-
bulEmniyet Müdürlüğüne bağlı bir şube
olarak kurulmuştur. Bilâhare de Anka-
ra'da bir şube, İzmir'de bir büro faaliye-
te geçirilmiştir.

Beyoğlu Emniyet Amirliği binasında
tahsis edilen katta, mahiyetleri itibariy-
le komplike ve ihtisasa ihtiyaç gösteren
suç ve suçlularla mücadele etmekte olan
Mali Polis Şubesi, bu görevini şu şekilde
ifa etmektedir.

GÖREVLERİ:

- Her nev'i çek, bono, ticarî senet ve benzeri sahtekârlıkları,
- Hileli iflâsları,
- Malî ve ticarî konulardaki suçlar ve suçluları,
- Ticarî ve banka dolandırıcılıklarını,
- Her türlü gümrük, döviz, uyuşturu-
madde kaçakçılığını,

- İnterpolle ilgili suç ve suçluları konularıdır.

TEŞKİLÂTI:

Mali Polis Şubesi, 6 Grup ve bu grup-
lara bağlı kısımlar halinde faaliyet gös-
termektedir:

1. MALİYE GRUBU

Grup 3 kısımlıdır.

- Kambiyo senetleri sahtekârlığı kısmı:** T.C.K. 345 ve müteakip maddelerinde bahsi geçen sahte olarak tan-
zım veya tağyir edilmiş senet ve T.
C.K. 592-735 maddelerinde dercedi-
len kambiyo senetleriyle ilgili suçla-
rın takibi ile görevlidir.
- Haksız rekâbet kısmı :**
551 sayılı Markalar Kanununda der-
cedilen haksız rekâbet suçlarını iş-
leyenlerle uğraşır.
- Hileli iflâs vs. malî ve ticarî suç kısmı:**
İcra ve İflâs Kanunu'nun polise tah-
mil ettiği görevlerle T.C.K. 506 ve

müteakip maddelerinde bahsi geçen iflâs suçlarıyla ilgili adli takibat ile görevlendirilmiştir. Bu meyanda diğer kısımların görev sahası dışında kalan kalpazanlık vesair ticarî ve malî suçların tahkik ve takibi ile de görevlendirilmiştir.

2. DOLANDIRICILIK GRUBU

Grup 2 kısım halinde çalışmaktadır.

a) Banka dolandırıcılığı kısmı :

Son zamanlarda bankalarda nadir de olsa dolandırıcılık vak'alarının büyük maddî zararlara sebep olması dolayısıyla, aslında tek suç olan dolandırıcılık fiilinin, banka dolandırıcılığı olarak ayrı ehemmiyetin verilebilmesi için ihdas edilmiştir.

b) Ticarî dolandırıcılık kısmı :

Ticarî sektörde de son zamanlarda dolandırıcılık fiilinin artmış olması, bu branşta özel bir faaliyet gösterilmesi zaruretinin doğurmuştur. Kısım bu alanda görevlendirilmiştir. Her iki kısım T.C.K. 503 ve müteakip maddelerinde yer almış bulunan suçların takibi ile görevlidir.

3. GÜMRÜK GRUBU

5383 sayılı Gümrük Kanunu, 1918 sayılı Kaçakçılık Kanunu, 4250 sayılı

İspirto ve İspirtolu İçkiler Kanunu, 4223 sayılı Kahve ve Çay İnhisarı Kanunu, 3788 sayılı Çay Kanunu, 1118 sayılı Oyun Kâğıtları Hakkındaki Kanun aleyhine işlenmiş olan suç ve suçluları takip ve yakalamakla görevlidir.

4. DÖVİZ GRUBU

1567 sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Kanununa ve bununla ilgili olarak çıkarılan kararnamelere aykırı hareketleri tesbit ve müsebbipleri hakkında kanunî takibatta bulunur.

5. NAKOTİK GRUP

T.C.K. 403 ncü maddesinde belirtildiği şekilde, bilumum uyuşturucu maddelerin imaline, alıp-satımına, bulundurulmasına ve kullanılmasına karşı mücadele etmek.

6. İNTERPOL GRUBU

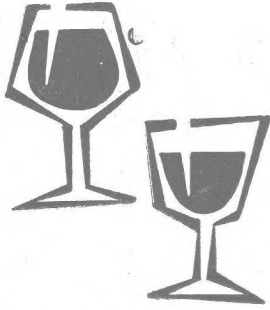
Milletlerarası Polis teşkilâtı ile işbirliğinde bulunur. Malî suç ve suçlularının dünya üzerinde Beynelmilel Anlaşmalara göre takibini sağlar.

Bu hizmetlerin ifasından gaye amme hizmetlerinin daha iyi görülmesi ve namuslu işadaminin yardımcısı; şerirlerin de amansız takipçisi gayesine matuftur.

D İ K K A T ! . . .

DERGİYE ABONE
OLUNUZ
YAZI GÖNDERİNİZ

ŞARAP SANAYİNDE

**TRAKYA
BUZBAĞ
NARBAĞ
KALEBAĞ
GÜZEL MARMARA
ŞARAPLARI
T. C. TEKEL İDARESİ**

ÂTİFTUNA

ŞÖHRET

(Basın : 20913)

FAZLA YORGUNLUKTAN İLERİ GELEN

Vücut kırıklığına karşı

OPON, baş, diş, adale, sinir ağrılarını teskin eder
OPON, grip ve nezle başlan-
gında birçok fenalıkları önler
OPON, günde 6 tablet alınabilir

OPON

DAHA
RAHAT
BİR
HAYATA
DOĞRU...

Seri imalât sayesinde sağlanan
uygun fiyatlar,

ARÇELİK

kalitesi ve konforundan
daha geniş halk kitlelerinin
faydalanmasını sağlıyor.

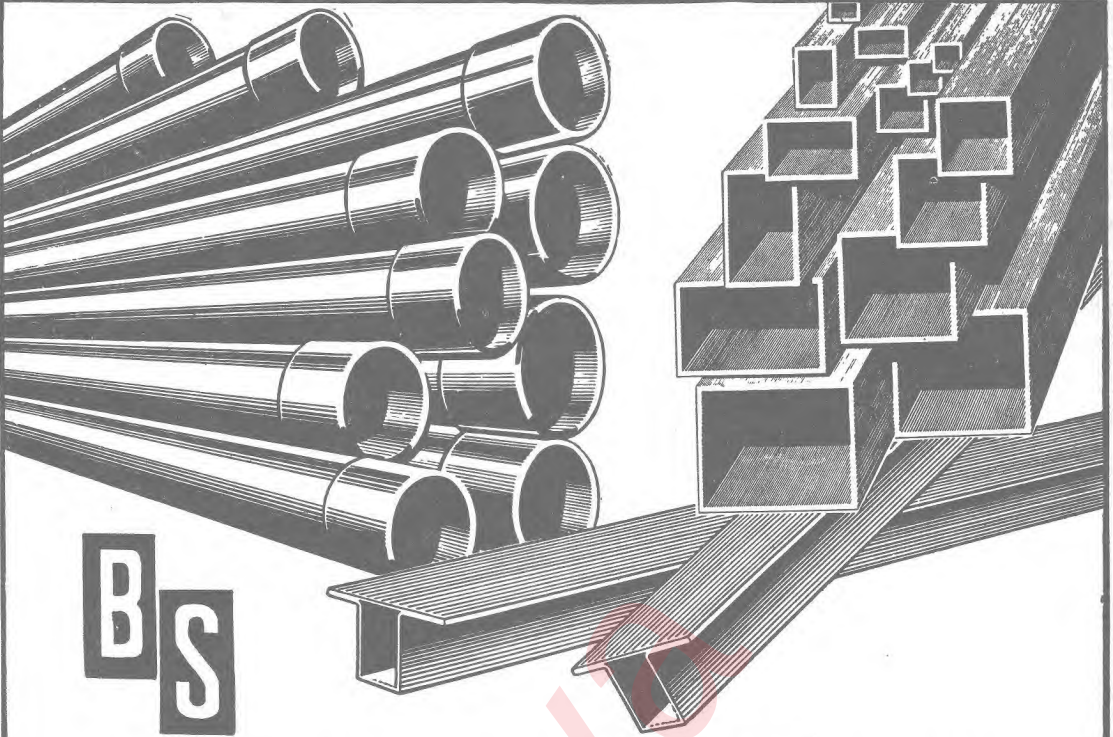

Doktorunuzun verdiği reçeteye göre eczaneden aldığınız ilâcın sizi sıhhate kavuşturacağına nasıl güveniniz varsa, TAMEK mâ-mullerinin nefaset, lezzet ve mükemmeliyetine de aynı derecede güvenebilirsiniz.

- DOMATES MAMULLERİ
- HAZIR YEMEKLER
- KOMPOSTOLAR
- REÇEL ve MARMELATLAR
- ZEYTİN ve TURŞULAR
- SEBZE KONSERVEİLERİ

TAMEK
KONSERVEİLERİ

YEGÂNE KALİTE KONSERVE

BORU SANAYİİ A.Ş.

İSTANBUL

TESİSLERİNİ EN MODERN VE TEKNİK CİHAZLARLA TEÇHİZ ETMEK SURETİLE
MEMLEKETİMİZDE EN YÜKSEK KALİTELİ İMALÂTA DEVAM ETMEKTEDİR

Üstün kalite ve müsait fiyatlarla resmî ve özel sektörün emrindedir.

İMALÂT ÇEŞİTLERİ

SU ve GAZ BORULARI :	(DIN 2440'a göre 1/4" ilâ 3" Galvanizli, Bitümlü, Siyah)
SANAYİ BORULARI :	(DIN 2394'e göre 6 ilâ 90 mm. çapında)
PROFİL BORULAR :	(Kare, dikdörtgen vesair şekillerde)
YAPI PROFİLLERİ :	(Pencere, kapı profilleri)

NOT : - Her boru 50 Atmosferlik hidrolik tecrübe tazyikinden geçirilmektedir.
- Tavlanmak suretile sertliği giderilmektedir.
- Elektrosolik cihazlarla kaynak kontrolu yapılmaktadır.

Tophane, Salıpaazarı Han Kat 8 İSTANBUL Tel: 49 00 02 - 49 03 03

soğuğa karşı

ATIF TUNA

cep için
kışkı şışede

tabii

KANYAK

(Basın 20913)